

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

אלו דברים פרק ששי פסחים

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנא ידעי
וכו' לא קים להו שמהל'
(ב) תוס' ד"ה הא ודאי
וכו' ואור"י דמגיה הוי
בגלל:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מאי טעמא
וכו' ואור"י צ"ל דלפ"ת.
עין לעיל טו ע"כ תוס'.
ד"ה מ"ד ולקמן קוד ע"כ
תוס' האחד זכר לפסח:
בא"ד ש"מ אין צ"ה
תשלימין. ע"י חגיגה ו'
ע"כ תוס' ד"ה יס
שמהל': תוס' ד"ה הא
ודאי וכו' דהאי קרא
דוחותם. עין טורי און
מגילה טו ע"ה ד"ה וחגיגה
[הלאשון]:

תורה אור השלם

(א) וזכרתי פסח לך
אלהיך צאן ובקר
במקומו אשר בחר
לך לשבן שמו שם:
[דברים א, ב]

(ב) וזכרתי אתו חג
לך שבעת ימים
בשנה חקת עולם
לדורותיכם בחדש
השבועי תחוגו אותו:
[ויקרא כג, מא]

(ג) וזכרתי שלמים
ואבלת שם ושמות
לפני ה' אלהיך:
[דברים יז, ו]

הנהגות וצינונים

(א) צ"ל קרבנות
המועדות דכתיב
אלה תעשו צ"ה
במועדים דהאי קרא
(ברכות שמים ע"פ
חוס' הרשב"א): (ב) נראה
שגרסתם בגמ' היתה קרא
דוחותם חג כו' דפ'
פנחס (רש"י): (ג) הוא
כדבור בפנ"ע, וכ"ה
בחו"ט הרשב"א (ב"ש):
(ד) עין בדיק' מש"כ
בגי' הר"ח:

ליקוטי רש"י

מותר הפסח יהא
דבר הבא מן הצאן
ומן הבקר. היינו שלמים
שהן לאין מכל לאן ומכל
נקר בין זכרים בין נקבות
מה שאין כן בשאר זמנים
שקוצנו או סגר או
שקוצנו עולה ואשם
הקוצנו זכרים טעם
הקוצנו נקבות והקוצנו
זכרים כגון שער נשיא
אינו נא נקבה ונזכרים:
ד"ה לדבור. והיינו שלמים
ואשם דעולה צהא ג"כ
מן האלן ומן הבקר אפי'
היינו שלמים אפי' דהא
[לשם] אפילו הפרשה
[ולא] לשם כלל [מנחה]
פג: רש"י תת"ן. תב"א.
שכול קוצר את בניו וחולין
קי ע"א.

במרוצה. נחצרה מועטת שהפסח מרובה להן ולא יצאו חגיגה:
מנא ידעי. הצעלים צלשה עשר שמהל' חצרתו מועטת הרי כל
שעה צאין וממנין עליו אנשים מעלמא וקונים להן צו חלק מן הצעלים
עד שעת שמיטה הלכן לא קים (א) ליה שמהל' חצרה מועטת ומטעל
לקופין שמהל' יצאו חגיגה וינטרו
לשצרת עזמות: שבא בשומא. שרצו ליצור טמאין ומנן זמן שצא
צטומאח און מציאין עמו חגיגה וזה
המואלה טהור ואש"פ שאף הטוהרים
עושין צטומאח עם הליצור מטעלה
לשצר צה עזמות חגיגת חמשה עשר
שאינה צאה צטומאח: מנא ידעי.
הצעלים צלשה עשר כשמתצילין
סמייהם שיהו רוצ ליצור טמאין:
דמית נשיא. ומנא לכל ישראל
להתעסק צו: אי נימא בשלשה עשר.
כשהיו מטהרין כליהם: סבין צמה ליה
צטומאח. למריה הרי היא עמיד
ליטמא וזה המואלה אס טהור הוא
למה מחזיקה צטורה ושומט צה שלמי
חגיגתו צ"ט: אלא דמית בארבעה
עשר. וכשהטעלו כליהם צ"ג הצריכן
לארבעה עשר לא היו יודעין שיצא
צטומאח אפי' גם את הקופין הטעל
לשצרת העזמות דחגיגת ארבעה עשר:
ומאי שנא סבין. דלמרי' אטעלה מרה
מאתמול ומאי שנא קופין דלא אמרי'
אטעלה מרה מאתמול: לא צריבא
דנשיא גופם בשלשה עשר. ולא גרסינן
ומת צארבעה עשר דמה לי מת ומה
לי לא מת: סבין דחד ספיקא הוא.
דאיכא למימר שמהל' ימות הנשיא יעשו
פסח צטומאח משום הכ ספיקא לא
אימנע מלאטעלה ואטעלה דמיש
שמהל' לא ימות יעשה פסח צטורה:
אב"ד קופין דתרי ספיקי. אית ליה
מסלקי ליה מחורת טעלה שמהל' ימות
ולא יצאו חגיגות לא צארבעה עשר
ולא צחמשה עשר או אפי' לא ימות
שמהל' אי לא אנטרין לחגיגת ארבעה
עשר שמהל' חצרתו מועטת ויצא
פסח צמרוצה ואי משום חגיגת חג
חמשה עשר עדיין יש שהות להטעלה
צ"ד הלכן לא אטעלה מרה צלשה
עשר: בן דורתאי פירש. מן החכמים
ונצל מהם מפני שהיו אומרים און
חגיגת ארבעה עשר דוחה שצת:
וישב לו בדרום. רחוק מירושלים שלא
לעלות לרגל ויתחייב צפסח וצחגיגה
דקסדר חגיגה חוצה ואפי' צמרוצה:
ואנן טעמא דפרושים וכו'. וכי לכן

הולכנו לדרוש המקראות אחר טעמי המצדילים מן החכמים: מותר
הפסח. צן שהפריש פסחו ואצד ונתכפר צאחר ואח"כ נמצא זה צין
שהפריש מעות לפסחו וחלה קדושת פסח על כולו והולו טולאים וניתתורו
מן המעוה: שקרב שלמים. צמועד או לאחר הרגל: דבר הבא מן
הצאן ומן הבקר. היינו שלמים שכשירין לצא מכל לאן ומכל צקר זכר
ונקבה: אמאי לא דחיא שבת. ואפילו חגיגת חמשה עשר הא ודאי
קרנ ליצור הוא דהא אחי צביטפ"א כי פסח^א וזמן קצוה לה^ב: וחגותם
אותו. חג הסכות כמיצ דתשלומין דדיה כל שמונה הלכן שמונה
הי אלא לאו שמע מינה און לך חגיגה שדוחה שצת הלכן לא
משכחת שמונה לעולם: כגון שחל י"ט הראשון של חג להיות בשבת.
דמטי נמי שמיני עזרת שצת דאון כאן אלא ששה: אבין תב"א.
קוצר את בניו היה: לימא כי האי מילתא. שאלה שאינה הוגנת:
שצעת

לרצות

טעמא דבן דורתאי דכתיב וזבחת פסח וכו'. רש"י פי'
דחגיגת י"ד מיירי ולפי' צ"ל דלכן תימא אש"ג דאית ליה
היקשא אחרינא לעיל חגיגת י"ד לא דחיא שצת אש"ג דלכל מילי
אקשיה חגיגה לפסח דאפילו לשצרת
מדקאמר רב אשי צסמוך ואון טעמא
דפרושין ניקו וניפרוש ואי צן תימא
נמי ס"ל דדחי' שצת לא הוה מחמיה
כולי האי וטעמא כדלפינן צסמוך
מוחגותם אותו וגו' דלא דחיא שצת
אש"ג דקרנ ליצור היא הי"נ לכן תימא
ואש"ג דקרא וחגותם אותו צחגיגת
ט"ו כמיצ סבירא הוה להשוות חגיגות
יחד ולהכי אינטרין לכן דורתאי
למילף מוחצת פסח שהוקשו לענין
וצחה ואפי' שצת לאפוקי שלא נקיש
החגיגות יחד ולא מני למילף מהיקשא
דצן תימא דפ"י וקשה דלעיל קאמר
רב אשי דאי חוצה היא מימי שצת
משמע דלכן תימא ולתנא דלקמן דאית
להו חגיגת ארבעה עשר דאורייתא
דחיא שצת אפי' מאי קמתמה רב אשי
ואון טעמא דפרושין ניקו וניפרוש
ועוד תיקשי להווא דאמר צהוליו לו
(יומא ג) נקוט האי כלל צידן כל
שזמנו קצוה דוחה את השצת ואת
הטומאה ואפי' דיחיד הא איכא חגיגת
י"ד דקצוה לה זמן ולא דחיא לכן
נראה לר"י עיקר דהכא איירי צחגיגת
ט"ו כדמוכח דמימי קרא דוחגותם
אותו ואחי שפיר דלא כיל צהוליו
לו אלא דבר שקצוה לו זמן יוס אחד
ולא יותר אצל חגיגת ט"ו לא חשיב
כל כך זמן קצוה כיון שיש לה תשלומין
כל שצעה ומ"מ פריך שפיר הא ודאי
קרנ ליצור הוא דאף חגיגת חמשה
עשר חשיבה זמנה קצוה כדלמרינן
צפרק צ' דצ"ה (דף כ:) אמר להן
צ"ה אף זו קצוה לה זמן דמתן עבר
הרגל ולא חג אינו חייב צאחריותו
ואון להקשות אפי' אמאי הולכן צן
דורתאי לפרוש ולהתרחק כדי שיהיה
צדק רחוקה ויפטר הלא היה יכול
להצא חגיגתו כל שצעה כדלפינן
צסמוך אומר ר"י דילמא יהודה צן
דורתאי ס"ל מדליתקש חגיגת חמשה
עשר לפסח^א שמע מינה און לה תשלומין
והא דמוקי צן דורתאי קרא דוחצת
פסח צחגיגת חמשה עשר ולא צחגיגת
י"ד משום דסדר דחגיגת י"ד לאו
דאורייתא: הא ודאי קרבן ציבור
הוא. נקט קרבן ליצור משום דאיכא

תנא דחלי צהי צפ' יש קרבנות (תמורה יד). דמתן יש צקרבנות ליצור
שאין צחיד שקרבנות ליצור דוחין את השצת ואת הטומאה ומיניה
צפרק הוצילו לו (יומא ג) אמרי' כל שזמנו קצוה דוחה את השצת
וטומאה אפילו צחיד וק"ק דהכא קרו ליה קרבן ליצור משום דאחי
צביטפ"א וכן ציומא^א [אצל חגיגה] (דף ו) קרי ליה קרבן יחיד:
הא ודאי קרבן ציבור. תימא לרש"י^א מה צנן אס הוא קרבן
ליצור והא פסח ותמיד ושעירי ר"ח ועומר ושמי הלחם לכולהו
מזריקין קראי צביד צולין (לקמן עו). שידחו שצת ואפי' הכא מנא לן
ואור"י דחגיגה (ג) צכלל שאר קרצנות מועדות^א דהאי קרא דוחגותם
כמיצ צסוף פרשת פינחס^ב: **שלמים** ששחטן מערב יו"ט וכו'.
נראה לר"י דאפי' הקדישם מתחלה ושחטן לשם חגיגת ט"ו איירי דאי
לשם שלמים דעלמא און יוצא משום חגיגה אפי' שחטן צ"ט דכל דבר
שצחוצה און צא אלא מן החולין לכן נראה דהקדישן ושחטן לשם חגיגה
דהואיל והיו דבר שצחוצה ואינו צא אלא מן החולין שחטן לשם חגיגה וכו' ואי יכול לשחטה מערב יו"ט אכתי שמונה הו^א הקשה רצ"ה והא האי קרא דוחצת שלמים לא
כמיצ גצי שמתת יו"ט אלא גצי הר עיבל והיכי יליף מיניה יו"ט וי"ל דאיכא למימר דצכל ענין קאמר קרא צענין וצחה שצעת שמהל':
בהן משום חגיגה [דאפילו] בט"ו היה שחטן לא היה יוצא בהן ידי חובתו דחגיגה חובה היא וכל חובה אינה באה אלא מן החולין ואלו השלמים קדשים הן לפיכך אין עולין לו משום חגיגה. וגם אין יוצא בהן

(א) מנחות דף פב (סוגיה)
(ב) מ"ה יט א: (ב) סוכה
דף מח, ג) (לעיל ה.
(ג) "ש"ג, (ד) (סוכה מח, א)
(ה) (לעיל ע, א) (ו) (סוכה
מנ: (ז) (לקמן קכ:
"ש"ג, (ח) (לקמן קט,
ט, סנהדרין דף מט,
(ט) ירקא כג מ,
(י) ירושלמי ר"ה פ"ד ה"ג
ירושלמי סוכה פ"ג ה"א,
(י) יומא ב ע"ב.

ז' א מ"ו פט"ו מהל'
 מעשה קרצות הלכה
 טו:
 ז' ב מ"ו פ"ב מהלכות
 חגיגה הלכה יא:
 ז' ג שם הלכה יב:
 ז' ד מ"ו פ"א מהלכות
 ק"פ הלכה ז סמג לארץ
 שמח:

(6) רש"י ד"ה ומקד
 ליה וכו' לאשון הסד'
 ואח"כ מ"ה מאז בקד
 שני בקד של
 שבעה עשר דבשר
 וסביל ליה וכו' וסביל
 עשר הסד' והסביל
 ומקד (3) ש"ה ד"ה
 קא קטיל ליה: (2) ש"ה
 וימי איכא מדי
 נלמר איך אשון וכו'
 שני ודא אשון חזין:
 (7) תוס' ד"ה לרבות
 וכו' לרבות שלמי שמה
 כוס שבעי

(א) שבעת ימים תחגג
לפני אלהיך במקום
אשר יבחר יי אלהיך
בכרך חבואתך ובכל
מעשה דרך ודעת אד
שמה: (דברים לו, יז)

(ב) לא תזבח על חמץ
דם וזבחי ולא ילין חלב
חגי עד בקר:
(שמות כג, יח)

(ג) ראשית תבוא בית ה' אדמונית תבוא בית ה' אלחודק לא תבשל גדי בחלב אמו: (שמות כ"ט)

(ד) ולא יראה לך שאר בכל גבול שבעת ימים ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון עבדך:

[דברים מ"ד]

לעמוד ב' שיר [א] שיר
[ג] חסידים [ב] שיר
[ד] חסידים [ג] שיר
[ה] חסידים [ד] שיר
[ו] חסידים [ה] שיר
[ז] חסידים [ו] שיר
[ח] חסידים [ז] שיר
[ט] חסידים [ח] שיר
[י] חסידים [ט] שיר
[יא] חסידים [י] שיר
[יב] חסידים [יא] שיר
[יג] חסידים [יב] שיר
[יד] חסידים [יג] שיר
[טו] חסידים [יד] שיר
[טז] חסידים [טו] שיר
[יז] חסידים [טז] שיר
[יח] חסידים [יז] שיר
[יט] חסידים [יח] שיר
[כ] חסידים [יט] שיר
[כא] חסידים [כ] שיר
[כב] חסידים [כא] שיר
[כג] חסידים [כב] שיר
[כד] חסידים [כג] שיר
[כה] חסידים [כד] שיר
[כו] חסידים [כה] שיר
[כז] חסידים [כו] שיר
[כח] חסידים [כז] שיר
[כט] חסידים [כח] שיר
[ל] חסידים [כט] שיר

ממעצב אין יכול לשחוט דהא
שענה שמחה צעית: אמר רב
זוהא. ודאי מרקנן שמחה ליכא
אלא שבעה אלא הא דקמי השמחה
שמונה משמחו בשערי הרגלים
השעיר החטאה האמור בראשון
שכל יום היה שער צא משל צפור
וכל חטאות החיות נאכלות וכל
רקנן צפור הקטע דומה שנת: חי
אין. ובידן. צור לאכול בשנת חי
אכלנו כי אם חי דאין עליהו וישולו
דומה שנת ובשר חי אין כאן שמחה:
ועוד. מה נמי קש שמחה בשאר חי
היה חטאות אלא נאכלות אלא להמים
אין אוכלין ישראל צמה לשמו:
ברכות יליי יום טוב האחרון לשמחה
שאר לילי התע: או אינו אלא ברי.
דפרסיות: אימורי חגגת מין
אכלת ובעיני צינה. ואע"פ שזמן אכילת
האשרה בבידו וכו'. ודורש שיש בקר
לשון (ב) רבשן איכילי ליה מאורתי.

שנחשבה ועבר יום ששה עשר
 ויבשרו עד בקר שבעה עשר
 ויחל בקר שני בקר של שבעה
 עשר: (ד) ואינור בני עזריה: בפרק
 דלמור (דף קז:) דלמור מדלורייחא
 קשיא ליה. א"ר: דלוחבי מלחא
 (ג) קשיא איבא. ור' איבא מירא. כלומר
 (א) אפס לריות משמעות בידא. כלומר
 וסני און חיוני תנא דמתנית' דלקמן
 ורפ"י צנער שהוא קל מאמורין לא
 ראשית ורפ"י דבשר דכתיב ביה משמע
 דאשין בלא ורפ"י דאשין תובח בשר
 ורפ"י עמו קאמר קרא דלס כן מא

[illegible]

ההלל והשמחה שמה ואי אמרת בעין
וביחה בשעת שמחה הא זמנין סגיאין דלא
משכחת לה אלא שבעה כגון שחל י"ט
הראשון להיות בשבת א"ר הונא בריה דרב
הודה משמחו בשערי הרגלים אמר רבא
שתי תשובות בדבר חדא דשערי הרגלים
חי נאכלין צלי אין נאכלין ושמחה בחי ליכא
ועוד כהנים אוכלין וישראל כמה שמחים
אלא א"ר רפא משמחו בכסות נקיה ויין ישן
כי אתא רבא א"ר אלעזר דבשלמים ששחטן
מערב יום טוב ויצא בהן משום שמחה ואין
יוצא בהן משום חגיגה יוצא משום שמחה
לא בעינן זביחה בשעת שמחה ולא משום
חגיגה הוי דבר שבחובה וכל דבר שבחובה
אינו בא אלא מן החולין מיתבי והייט א
האחרון לשמחה אתה אומר לרבות לילי
לרבות לילי יום טוב הראשון תלמוד לומר
משום דאין לו כמה ישמח לא כדתניא מה רא
ולוהוציא לילי יום טוב הראשון מרבב אני לילי
לפניו ומציא אני לילי יום טוב הראשון
דמנין לאימורי חגיגת חמשה עשר שנפסלו
חגי עד בקר וסמך ליה ראשית למימרא
לה רב יוסף טעמא דכתב ראשית הא
מאי בקר בקר שני מי איכא מידי דבשר
עד צפרא אמר ליה אביי אלמה לא והרי פסו
איפסיל ליה מחצות ואמרין עד צפרא אמר רב
איכא מידי דאלו תנא לבשר לא בעי ראשית
מאי היא דתניא לא ילן מן הבשר אשר ה

למחל צקר ראשון ורב כהנא
בתיבתא דרעצה עשר מיירי
עברז הלא שמיטתן ביום כולו: ^[6] שנאבכח' אשני ימים. דהלא

ששה לילוי יום טוב האחרון חרי שר
ראשון ששה ימי אשפר לו חילת
בשמי השבועות חרי ושערי הירושלם
וכתיב אבולו אחסא שני שפר בהם כ
אחרי אבולו אחרי יום י' שפר בהם
ואלו היתת בהם ששה הכתובים אשפר
אחד בשמי עצמם. ופסוק י' אשפר
הפסוקים כ': אמר רב בינא מנין לו
ראשית כבורי יום. ומתקשר על יום
ביום ראשון ואכלין בו ששה ששיתין
וגר אמר שאין יום הכשר שניף אשפר
האחרון אינן נפסלין אלא לבקר יום
שני ששיתין אשפרין יריד יום
בכלהו יאמר אלא דע צוות דבדי
ולחלן נאשפין אשפרין אל פספסו דא
בעי ראשית דרביי בעי ראשית דא

אחא חולב מעד' אשפר מאלרין אחא חרי

ימים תסון. דרבות דל' ימים
אשפר. דלא שני אשפר חילת
יום ימינו דרעצה אשפר חילת משנת
אשפר ואל פסוק ואל חילת ששה
ששה על ששה אשפר חילת יום לקבצי
ששה לשמה על הלאשפן אל שנין
גרין. ואל חילת. וירבדקי ר' אשפר
יום ששני ששה ואשפר שמיטתה
האחרון יום חילת בציבוס דששה
ששה יום. תתן אמר יתרגל אשפר
האשפר. ששה ששה עשר דלחלן
יום ששה נאשפין חילתן. וילעיל ע' אשפר.

יום ששה שני יום חילת
התקדש עמי יום ששה חילת
יום קרע הלאשפן ובה עוב חילת
יום מקדש דרעצה ובה עוב חילת
השמיס חילת חילת יום דרעצה
יום עברז חילת ובה עוב חילת

לְרִבּוֹת יֵלֵךְ יוֹם טוֹב הָאֶחָדָר. נִרְאֶה לְרִבֵּ"ל לְהוֹאֵל הָדִין לְלִילֹת
אֶחָדָר אֶלְטֶרְטֶר רִבִּי מִשּׁוֹם דִּהְיִי קִרְל דּוֹשְׁמַחֵם
אִפְסִי ה' שְׁנַת יַמִּים^א דְּרַדְשִׁין מִנְהָה שְׁלֹמִי שְׁמַחָה^ב דְּרַשִׁין נָמִי מִינְהָ
נִפְרָק לִלְלָה וְעִרְבָה (סֵפֶה מַגֵּ) מִלְּקֹדֶשׁ לִלְלָה וְצִמְחָה יַמִּים וְהַסֵּחַ יַמִּים
וְלֹא לִלְלָה וְצִמְחָה לִילֵי יוֹם טוֹב הָאֶחָדָר
אֶלְטֶרְטֶר רִבִּינִי אֶפְסִי מִשּׁוֹם דְּשִׁמְיִי
רֵגֶל צִמִּי עֲמָנוּ הוֹלֵ^א וְהוֹלֵ^ב לֹא הִיא
מִחִיבָה לִנְטוֹת (ד) שְׁמַחָה צִיִּים שְׁצִיִּי
לְטֹרֵךְ^א שְׁמִי כְמוֹ שְׁאִנִּי מִחִיבָה צִמְחָה
יוֹם טוֹב לְטֹרֵךְ הֵלֵלֵה: **אָל** אִינוּ
אִלֵּא יֵלֵךְ יוֹם הָרִאשׁוֹן, וְלֹא בֹא
לְמַעוֹט שֶׁאֵל לִילֹת אִלֵּא לִילֵי יוֹם טוֹב
הָאֶחָדָר: **אָל** מִשּׁוֹם דִּינִי יוֹ
בְּמֵה יִשְׁמַח, וְהָיָה אֶסֶן כִּי מִיִּסּוֹק בִּשְׁתִּי
מֵאִדֶּךְ קִרְל דְּשִׁמְיִי וְצִמְחָה צִבְחָה
שְׁמַחָה וְיֵלֵךְ דִּלִּי מִהֶסֶח הִיא דִּלֵּא
צִיִּין וְצִמְחָה צִבְחָה שְׁמַחָה אִלֵּא
צִמְחָה^א עַל יוֹם טוֹב שִׁכּוֹל לְשׁוֹמְחָה
בְּ צִיִּים אִלֵּא הֵכָא שְׁאִין יִכּוֹל לְשׁוֹמְחָה
לְגַלֵּל לֹא לְטֹב אֶלְטֶרְטֶר אֶךְ לְמַעַט:
רִבִּי יוֹם טוֹב הָאֶחָדָר, פִּי^א נְקוּמְטִי
דְּוֹקָא לִילֵה אִלֵּא יוֹם שְׁמִי
לֹא וְקִשָּׁה לְרִבֵּ"ל דִּהֶסֶח הֵלֵל
וְהַשְׁמַחָה שְׁמוּנָה וְלִכְחָ לְמִימַר מִשּׁוֹם
יֵלֵךְ שְׁמִי תִמְנִי שְׁמוּנָה לְלִכְחָ שְׁמוּנָה
לִילֹת לְלִילֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן כִּי
קִשְׁטִי וְעוֹד דְּוִמָּא דִּהֵלֵל דְּעִיקְרוּ
צִיִּים וְעוֹד דִּכִּי פִרְךְ לִקְמֹן וְאֵסֵא אִיחָא
יִזְמִין דִּלֵּא מִשְׁכַּחֵת לֵהָ שְׁמוּנָה כְּגוֹן
שֶׁאֵל לְהִיֹּת יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן צִבְחָה
חֲלִי כְּפִירוֹת הִקְטֹן^א מִיִּקְשִׁי נָמִי לְבִלְוִי
עֲלֵמָא דְּכַשְׁחֵל יוֹם שְׁמִי בַחֲדָה צִבְחָה
אֵל לִכְחָ אִלֵּא שְׁנַת דְּמִנִּי יוֹכֵל לְשִׁחֹט
לְלִיל שְׁמִי שְׁהוּא מְנֹאֵל צִבְחָה דִּלִּי
שְׁחִיט צִבְחָה שְׁנָה אִיפְסַלָה לֵה הֵלֵךְ
נִרְאֶה לְפִרְסֵה דְּלִילֵי יוֹם טוֹב הָאֶחָדָר
לֹא דְּוֹקָא דִּרְבֵּ"ה צִיִּים:

בלינה שנאמר ולא ילין
ב"י. מהכא נפקא בכל אימורין:
לימד

לִיָּן מִיָּתִיבִי וְהִיִּית אֶךְ שִׁמְח לָרְבוֹת לִילִי יוֹם טוֹב
אוֹמֵר לָרְבוֹת לִילִי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרֹן אוֹ אֵינוֹ אֵלֶּא
הָרֵאשׁוֹן תִּלְמֹד לֹאמֵר אֶךְ חֵלֶק מֵאִי מַעֲמָא לֹא
הָאֵל לֹא כִדְתַנִּיא מַה רֵאִית לָרְבוֹת לִילִי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרֹן
הָרֵאשׁוֹן מִרְבָּה אֲנִי לִילִי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרֹן שִׁישׁ שִׁמְחָה
וְיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שְׁאִין שִׁמְחָה לִפְנֵי אֹמֵר רַב כְּהֵנָּא
מִשְׁמַח עֵשֶׂר שְׁנַפְסָלִין בְּלִילָה שְׁנֵאמֵר ^א וְלֹא יִלִּין חֵלֶב
^ב רֵאשִׁית לְמִימְרָא דְהָאִי בִקֵּר בִּקֵּר רֵאשׁוֹן מִתְקִף
דְּכֹתֵב רֵאשִׁית הָא לֹא כֹתֵב רֵאשִׁית הִוָּה אֲמִינָא
אִיכָא מִיָּדִי דְּבִשְׁר אִיפְסִיל לִיה מֵאוֹרְתָא וְאִמְרִין
י אֵלֶּמָּה לֹא וְהִרִי פִסַּח ^א לָרְבִי אֲלַעֲזֹר בֶּן עֲזַרְיָה דְּבִשְׁר
דִּירִין עַד צִפְרָא אֹמֵר רַבֵּא רַב יוֹסֵף הִכִּי קָא קְשִׁיֵּא לִיה מִי
בִּשְׁר לֹא בְּעִי רֵאשִׁית וְרַב כְּהֵנָּא לֵאמֹרִין בְּעִי רֵאשִׁית
לִיָּן מִן הַבִּשְׁר אֲשֶׁר תֹּזֶבֶת בְּעֵרֵב בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן לְבִקֵּר
לִימֹד
וְאִמְרִין דְּחִמְרָא קְדוּשְׁתִּיהוּ לֹא מַשְׁמַח לִיה בִּקֵּר דְּכִמְזִי גְבִירָה בִּקֵּר
דְּנִשְׁתַּחֲוֵת עִם הַפִּסָּח צַעֲרָב. דְּהֵא לִיכָא לְמִימֵר צַעֲרָב שֶׁל יוֹם טוֹב
שְׁנֵאמְרֵת לִשְׁנֵי יָמִים. דְּהֵא בִקֵּר בִּטְרוּן שֶׁל שָׁמַיָּא עֵשֶׂר קֶלֶמֶר קְרָא:
וְלֹא

[illegible]

שְׂמֵחָה שֶׁהִשְׂמֵחָה אֵינָה
אֵלֶּם בִּינֵת יוֹם הַהוּא
חֲשׂוֹבָה יִיד אֲשֶׁר הִשְׂמֵחָה
(אֵלֶּם) מִיּוֹם הִשְׂמֵחָה
וּכְתִיב וַחֲבֹתָ שְׂמֵחָתָה
בַּעֲיֵן וַיְבַחֵה בַּעֲדָה
שִׂמְחָה וַתֵּבֵן לְרֹב
וַחֲתִית אֶל שִׂמְחָה לְרֹב
לֵילִי עַם טוֹב
לִשְׂמֵחָה כִּי דְכַתִּיב (וַיִּקְרָא
כִּי אֵין) אֶל שְׂמֵחָה לֵפִי
אֲלֵהֶיכֶם שְׂבַע יָמִים
שְׂבַע וְאֶל שְׂמֵחָה וַחֲבִיב
וַחֲתִית אֶל שִׂמְחָה לֵילִי עַם
טוֹב הָאֲחֵרִי לִשְׂמֵחָה
וַיִּזְבָּח לִי יוֹם שִׂמְחָה
דָּאֵין לִי בִלְלִי יָם טוֹב
הָרִאשׁוֹן בְּמֵה יִשְׂכֵּן
וְאֲסֻלִּי שְׂוֹחֵט יִשְׂכֵּן

אהרן וכו' ששם
 שמהו משום ומטעם
 שם הראשון שאין לו
 שם לפני י"ג (סו'
 ליל) י"ג וי"ד חול
 הוא אכן שמהו וכלעם
 תגית ארבעה עשר יוצא
 בה שלש שמה. ומזה
 עלה בן שמה. א"ת
 בן חנניה חנני' יוצא
 בה שלש שמה ואין
 בה שלש שמה איני
 גענין וזכות ושמחה
 ויחיה כחצי דא
 וליכא. ופרק רב אידי
 שחצי כגון שפרשיה
 ב"ד תתכן כל שמה
 ב"ד וטעם כחצי דא
 בה שלש שמה יוצא
 איכא ויחיה בעינין שמה
 א"ת יוצא בה שלש
 תגית דא אינה כן
 התחיל שכבר הפרשיה
 מים' והקשרה
 והורה לו רב אשי דהא

ט"ז בליל ובכורן יתן
 הו"ר ראי ט"ז שחלטה
 בראי אי אכל ליה ליה
 ט"ז בליל בא אקומנא
 ללי יתן טוב הארץון
 ב שמחה אי שבין
 למיכלה ביום ספי
 הארשון הא איפסילי
 בליגה ואין יוצא לא
 משום שמחה אלא
 אכיל אלא אלא דראי
 שנתעב ששטן
 חמשה ששטן מותב ברא
 לר אעמוד הארשון
 הלל והשמחה שמונה
 אלא אחרת ששטן
 ששטן מעבד יום טוב
 אין יוצא ליש ששטן
 דבעין וביזה בעדן
 ששטן ומונן לרא
 ששטן ששטן אלא
 ששטן ששטן אלא

ל' א ב מ"י פ"ג מהל'
שגגות הלכה י' ופ"ג ט"ו
מהלכות פסולי המוקדשין
הלכה י':
ל' ג מ"י פ"ג מהל'
שגגות הלכה י':
ל' ד טס הלכה י':
מ ה טס הלכה י':

לימוד

על חגיגת י"ד שנאכלת לשני ימים ולילה אחד. תימה לר"י דמינא נסוף פרק כל הפסולות (נחמ"ס ל.) ושכר זבח תודת שלמיו למדנו תודת שנאכלת ליום ולילה מניין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח מ"ל שלמיו ופי' נקוני' הסם שלמים הנאכלת ממחמת פסח היינו חגיגת י"ד והשתא הוה צריכתא כמאן דלמנא דשמעתין נאכלת לשני ימים ולכן תימא (לעיל ד' ע.) נמי דנאכלת ליום ולילה נפקא ליה מדחוקא לפסח והסם נפקא ליה מדכתיב זבח תודת שלמיו על כן נראה לר"י דשלמים הנאכלת ממחמת פסח דקמי' הסם היינו מותר הפסח שקרב שלמים והשתא אחי' שפיר דלקמן פרק השאפה (ד' פט.) אמרין דמותר הפסח נאכל ליום ולילה ומנא לן אי לא מקרא דהתם וצח"כ צפרשת ו' את אהרן משמע צהדיא כפי' ר"י דדריש התם^א האי קרא דנכר זבח תודת שלמיו לשלמים הנאכלת ממחמת פסח וצח"כ הכי^ב מיימתי הוה דשמעתין ודרש מלא ילין מן הכשר אשר תזבח צערב וגו' צחגיגה הנאכלת לשני ימים ולילה אחד אלמנא משמע דההיא דלעיל איירי צמותר הפסח שקרב שלמים^ג.

והאיד

בזויה קרא דחגיגת י"ד. תימה לרש"י כיון דכולי קרא צחגיגת י"ד איירי ומאי צקר צקר שני א"כ תאכל לשני ימים ושני לילות דקרא משמע שאינה נפסלת עד צקר שני אלל ליל צקר שני נאכלת: שמועת

שיהא חייב א"ל ר' יהושע לא אם אמרת בפסח ששיניהו בדבר אסור תאמר בזבחים ששיניהו בדבר המותר א"ל ר' יהושע לא אם אמרת באימורי ציבור שיש להן קצבה תאמר בפסח שאין לו קצבה רבי מאיר אומר אף השוחט לשם אימורי ציבור פטור שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו ולערעלים דטמאין ודמהורין פטור שחטו ונמצא בעל מום חייב^א שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידם או שמתו או שנממאו פטור מפני ששחטו ברשות: גב' במאי

או אינו אלא ליום ולילה. דהאי צקר צקרו של ט"ו קאלמר: כשהוא אומר ביום הראשון (לצקר). מכלל דנאכלת כל יום הראשון של יום טוב וקאמר לצקר דלא תלין עד צקר שני: או אינו אלא צקר ראשון. לקמיה פריך היכי תיסק אדעתין למימר מו הוה אמרת ציום הראשון חד ולצקר מרי: ומה אני מקיים חגיגה הנאכלת לשני ימים. דנפקא לן מקרא אחריתא דיש חגיגה נאכלת לשני ימים ולקמן מפרש היכא אשכחן וצאזיו חגיגה אני מקיימה בשאר חגיגות חוץ מו: כשהוא אומר אם נדר. נאכלת שלמים שני ימים אם נדר או נדבה זבח קרבנו ציום הקריב את זבחו יאכל וממחרת וגו' הרי שני ימים ולילה שציתים והוה ליה למיכתב נדר (ה) ונדבה אם נדר למה לי ריבה אף שלמי תזבח לאכלת שני ימים: לימוד על חגיגת י"ד בו. (ג) ולקמן מפרש צמאי משמעת ליה. והשתא מפרש לה למתניתא והדר אסיק אחקפמי' דמנא לצקר לא צעי ראשית: הכי קאמר או אינו. אלל ליום ולילה והאי דכחז ציום הראשון לצקר מילתא אחריתא היא וצמאי חגיגות דיצר הכחז חגיגת ארבעה עשר וחמשה עשר זו לצוקרה וזו לצוקרה והכי משמע קרא לא ילין מצקר חגיגת י"ד אשר תזבח צערב וסתם לינה לצוקרה משמע ומאזתה שמוצת ציום הראשון דהיינו חגיגת חמשה עשר לא ילין לצוקר של ששה עשר: הדר אומר. מנא חגיגת חגיגה הנאכלת לשני ימים חוץ מו כלומר צאזיו חגיגה חוץ מו אי מקיים את אשר חגיגה חוץ מו אי מקיים ימים הרי השוית את כולן והיכן אי מנא כשהוא אומר אם נדר הרי מנאמי שיש חגיגה נאכלת לשני ימים ואזיו היא על כרחין לימד על חגיגת י"ד כו' והאיך לימד דעל כרחין אי נמי אם נדר צחגיגת ט"ו משוית ליה דקילא דלינה צאה עס הפסח שמעת צה מיהא דנאכלת לשני ימים וציום הראשון לצקר על כרחין לאו צחגיגת ט"ו קאי אלל אאשר תזבח צערב ולימד שתאכלנה כל יום הראשון עד צקר שני: האי דחגיגת חמשה עשר. אם נדר: והאיך בול'.

דכתיב בו. השתא מפרש אחקפמי' דלינו מנא לצקר לא צעי ראשית ופי' דהוה אמיתא צקר ראשון ואע"ג דצצר קאי דקיל וכל שכן צקר דכתיב גבי חגיגה דלא צעי ראשית והאי דסמכינהו קרא מילתא אחריתא דרוש צה: מתני' הפסח ששחטו בשבת ש"א ששמו. וכסוצר כסם שמוחר לשמו כן מותר שלא לשמו: חייב חטאת. שחילל שבת צשוגג: אם אינו ראויין. לפסח כגון עגל או חיל כן שמי שנים או נקבה חייב עליו חטאת אם נעלמה ממנו שבת או כסוצר שמוחר לשחטו אחרים לשם פסח צשבת דהאי לאו טועה דצבר מנא הוא דהכל יודעין שאין זה כשר לפסח: ואם ראויין הן. כגון שהוא שם כן שנה של שלמים ששחטו לשם פסח דמתוך שטרוד וצוול לשחטו פסחו טעה צה ולא מזכר שהקדישו לצד אחר: ר' א"עזר מחייב חטאת. אע"פ שטעה דצבר מנא: ור' יהושע פוצר. דקסוצר טעה דצבר מנא ועשה מנא כל דהו פטור מחיז חטאת שבה חוה עשה מנא שהקריב קרבן וכל הזבחים שנוצחו שלא לשמן כשיצין^א ואף הנשחטין לשם הפסח ר' יהושע מכשיר להו צפרק תמיד נשחטו (ד' סג:): מה אם פסח שמוחר. לשחטו בשבת לשמן שיהא את שמו מודית לי דחייז חטאת דקדמי לעיל: ששיניהו בדבר האסור. ששחטו לשם קרבנות אחרים שאסורין לשחטן בשבת: ששיניהו בדבר המותר. ששחטן לשם פסח שמוחר לשחטו בשבת: אימורי ציבור. קרבנות האמורין ציציר צשבת כגון תמידין ומוספין יוכיחו שמוחרין לשחטן והשוחט שאר זבחים לשמן בשבת חייב: שיש דהן קצבה. שאינו רואה אחרים הרבה עוסקין בפסח שאין לו קצבה. שהכל צריכין לך והרי הוא רואה (את) אחרים הרבה עוסקין צקר וטרוד להתעסק צמנא ואפילו שחט הוא פסחו צבר ומנא צחז זה עומד צעורה וכסוצר שהוא פסח ושחטו לשם מי שהוא וטעה על כך הלכך טועה דצבר מנא הוא: ר' מאיר אומר. השוחט אחרים כל שצמות שנה לשם אימורי ציבור פטור: שחטו בשבת ש"א צאובליו. לפסח פסול הוא ונעלמה ממנו שבת או כסוצר כשכר: ש"א צאובליו. לחולה ולקון^א: חייב. חטאת דלא ניתנה לידחות שבת אלל שחטו וז: צאובליו וש"א צאובליו וכו' פטור. דהא פסח כשר הוא דמתקן צמית נשחט (ד' סג:). דמקלף אוכלין לא פסלי: שחטו ונמצא בעל מום חייב. דשוגג הוא ולא אנוס דהוה ליה לצוקרה: שמשכו הבעלים את ידם. ממנו קודם שחטו ונמנו על אחר: או שמתו או שנממאו. דעכשיו לא ניתנה לידחות שבת אללו: פטור. שאנוס הוא דלא היה יודע שכן ולא היה לו לדקוק על כך: גב' אי

(א) וצין מוספות לקמן
דף עג. ד"ה שחטו.
(ב) ובחים ב. ג. לעיל
דף סא. ד' פ"ב ה"א
(ה) שם ה"ו. (ו) צ"ע חוסי
ובחים ט. ד"ה ושלמים.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כשהוא
אומר וכו' למיכתב נדר
או נדבה: (ב) שם ד"ה
לימד וכו' לקמיה מפרש
צמאי:

תורה אור השלם

(א) ולא יראה לך שאר
בבלי וצ"ל שבעת ימים
ולא ילין מן הפסח
אשר תזבח צערב ביום
הראשון לצקר:
(ובחים ג. ד.)

(ב) ואם נדר או נדבה
ובח קרבנו ביום
הקריבו את זבחו יאכל
וממחרת וצ"ל מנא
יאכל: (ובחים ג. ד.)

ליקוטי רש"י

ש"א צאובליו. לחולה
ולקון שאין יכולין לאכול
כיום ואין זו מניין אחרים
אלל הן. ורש"י צמנויו.
יימנו עליו תצורה זו
ושחטו לשם תצורה אחרת.
צער צין. ישראל שמתו
אזיו חטאת מילה וכן
פסולין מלאכול פסח
דכתיב כל ערל לא יאכל צו
(שמות יג. מח.)
ושבאין. נמי אסורים
נקדשים וצמרת הן על
אכילתן [לעיל ט.].

חייב עליו חטאת כו'.

עין משפט
נר מצוה

[illegible]

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) [פסחים דף טז:], (ב) [לעיל דף ז': וש"נ], (ג) [נכורות דף נח.], (ד) ספרי ראה סימן קמא קמב, (ה) [פסחים קט.], (ו) ע"א, (ז) פרשת ראה סימן קו, (ח) [דף כג.], (ט) [ע"י מוספות מגילה ת. ד"ה אין צ"ן ומוספות צ"ק סב: ד"ה מי קחני ומוספות תענית יג: ד"ה מאין], (י) פ"א סוף ה"ב, (כ) בראשית מג לד, (ל) צ"ל דף נט. (רש"י ע"ש) וע"ש נח: (מ) עיין שבת קמב, (נ) ע"י בכורות בסוף המשנה וברש"י כת"י שם, (ס) פרשת ראה סימן קלט.

סמל מדינת ישראל

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמאי וכו' ה' לא קושא' הוא דהתם גמי פריך ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני כתי נסנא והוא הדין דמאי למימר מן החולין עולה היא ולשני הכי אצל הר"ר אלחנן מפרש דסד"א מדכתיב והקרינו דהוי: (ב) בא"ד אינה זאה אלא מן החולין כיוון שאינה נאכלת כדפרי': (ג) ד"ה טופלין וכו' משמע ליה לחזקיה דהוי דבר שחוצה ממעשר לא ור' יוחנן משמע ליה שיחא חולין מעורב עם כל אבילותיו וכל אחד ואחד לפי סברתו וכו' דחזקיה דאמר אין טופלין מעות למעות סברתו ניכר כיוון וכו' דסבירא ליה לחזקיה אדם חולק חובתו וכו' ור' יוחנן אומר טופלין מעות למעות דכיוון דרבייה: (ד) ד"ה משום וכו' דאין מקדישין ציט טוב כדתנן פנ' בתרא: (ה) בא"ד ולא נקט מקדישין דהתם לא שייך גזירה אלא שינויאי קמא דקדושה ועומדת יתכן התם: (ו) ד"ה וישם וכו' משמענין מיניה אלא:

סמל מדינת ישראל

הגהות וציגונים

[א] בכת"י ודפד"ר **אמר** חזקיה, וכ"ה נכון דפלוגתא בפ"ע היא (דק"ס: [ב] [ע"י תוספות וזחים ג ע"א ד"ה אם עלן] גליון), ג"י התוס' שם מביא חגיגתו: [ג] צ"ל **אמר** חזקיה (דפרי"י) **טופלין** בהמה וכו' (דק"ס: [ד] צ"ל **כאשר** (דבש תמר): [ה] בכת"י נוסף **משום**: [ו] [שייך לעיל ז ע"ב] [גליון]: [ז] בעולת העוף (ויקרא א, טו), ועיי"ש בחולין: [ח] **אלא** [גליון]: [ט] צ"ל **במעשר** (דבש תמר): [י] בירושלמי פריך כאן "ויביא כולם מן המעשר" ומסיק עולא בר ישמעאל **אמר** נאמר וכו': [א] לכאורה יש להוסיף ודק' (ע"י מהרש"א): [ב] בספרי או א"ה כל: [ג] צ"ל **הא"ה** (רש"י), [דברים טז, יב]:

סמל מדינת ישראל

תורה אור השלם

א) וְעִשִּׂיתָ חֵג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֶלֶּחֶיד מִסֵּת גִּדְּבַת יֶדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן בְּאֶשֶׁר יִבְרָכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: (דברים טו, י)
ב) וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ אֶחָשׁוּרֻשׁ מִסָּעַל הָאָרֶץ וְאֵי הַיָּם: (ואסתר י, א)
ג) וַיִּשְׁמַחַת בְּחֶגְךָ אֶתְּהָ וּבְיָדְךָ וּבְיָדְךָ וּבְיָדְךָ וְאֶתְּהָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהַתִּימִים וְהָאֱלֻמִּנָּה אֲשֶׁר בְּשִׁעְרֶיךָ: (דברים טו, יד)

שלמים ואכלת שם ושמתה [לעיל ג.], דְּרָבּוֹת בַּיּוֹמִי שְׂמֻחוֹת. שָׁל גַּשְׁר לַשְּׂמֻחָה מַלְאָךְ כְּחֵזַק וְהַנְּחָל שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֶׁם וּשְׂמַחַת וּמִיָּהּ שְׁפִטָּה לָן דְּכָל זֶמַן שְׂמַחַת הַמַּקְדֵּשׁ קִיִּים אֵין שְׂמַחָה אֵלָּא בְּשַׁגְמַר (דברים כז) וּזְנַחַת שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֶׁם וּשְׂמַחַת וְהֵאָי קִרָּא בְּהַר גְּרוּסִים כְּחֵזַק וְלֹא בְּשָׁלְמִי שְׂמַחַת יוֹם טוֹב כְּחֵזַק דְּשְׂמַחַת יוֹם טוֹב אִם יֵשׁ לִי בְּכוֹרוֹת וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה אֵין לִירֵךְ לְהַעֲיֵל שְׁלָמִים [ביצה יט.]. יִשְׂרָאֵל יִוצֵאֵין יְדֵי חוּבָתָן בְּנִדְרִים וּנְדָבוֹת בּוֹ. אַשְׁכּוּפִי שְׂמֻחוּיָא וְשׁוּמַד הוּא [פסחים ע.].

הודפס מאתר אוצר החכמה

הכל חייבין פרק ראשון חגיגה

סמל מדינת ישראל

אמר מר ובית הלל אומרים אף מן המעשר. והלל דבר שצחוזה הוא: **בטופל**. מחצר מעשר עם החולין ומציא ופליגי אמוראי כינל טופלין: חזקיה אמר^[כ] בהמה לבהמה. אם יש לו אוכלין הרבה ואין לכן סיפוק צהמה אחת יציא אחת טופלין והשאר מן החולין ופליגי אמוראי

אלמא קסבר ^(כ) **חגיגת ארבעה עשר לאו דאורייתא** **אמר** מר בית הלל אומרים מן המעשר אמאי דבר שבחובה הוא ^(כ) וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין **אמר** **עולא** ^כ בטופל חזקיה אמר^[כ] טופלין בהמה לבהמה ואין טופלין מעות למעות ורבי יוחנן אמר דטופלין מעות למעות ואין טופלין בהמה לבהמה תניא בוותיה דחזקיה תניא בוותיה דרבי יוחנן תניא בוותיה דרבי יוחנן ^(כ) מסת מלמד שאדם מביא חובתו^[כ] מן החולין ומנין שאם רצה לערב מערב ת"ל ^(כ) כאשר יברכך ה' אלהיך תניא בוותיה דחזקיה מסת מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין בית שמאי אומרים יום ראשון מן החולין מכאן ואילך מן המעשר ובית הלל אומרים ה"אכילה ראשונה מן החולין מכאן ואילך מן המעשר ושאר כל ימות הפסח יאדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה ביום טוב מ"ט לא אמר רב אשי דלמא אתי לעשורי ביו"ט ^(א) ואי אפשר לעשר ביום טוב משום סקרתא מאי משמע דהאי מסת לישנא דחולין הוא דכתיב ^(ב) וישם המלך אחשורוש מם על הארץ: ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות: ת"ר ^(כ) ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה מכאן אמרו חכמים ה"ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה והכהנים בחטאת ואשם ובבכור ובחזה ושוק יכול אף בעופות ובמנחות ת"ל ושמחת בחגך

מ' שהקשה הר"ר יעקב מאורליינ"ש ליחתי נמי שהנדרים אינם צאים אלא מן החולין דהוה ליה חוצה ונדבות אף ממעשר^[כ] והיה מתוך הר"ר אלחנן דמיידי צעולה דצללו הכי אינה צאה^[כ] (ג) מן החולין שאינה נאכלת כדפרישית:

טופלין בהמה לבהמה. צהמה ראשונה מן החולין ואיך למעשר^[כ] אצל מעות למעות מעות חולין ומעות מעשר לקנות צהמה (ג) דמשמע ליה דהוי דבר שצחוזה ממעשר לא וכל אחד ואחד לפי סברתו מיהו יש ליתן טעם צמילתא דתרווייהו דחזקיה אמר אין טופלין מעות סברתו ניכר כיון שאפשר לו ליטפל צמתי צהמות הכי עדיף דסבירא ליה לחזקיה התם חולק לחוצתו לשתי צהמות הלכך צמתי לא איטפל ור' יוחנן אומר טופלין למעות כיון דרבייה קרא טפילה דשרי על כרחו הכי הוא דצמתי צהמות לא הוי דסבירא ליה לר' יוחנן אין אדם חולק חוצתו לשתי צהמות וכן מצינו צירושלמי^(א) אמר רבי אילא צבס רבי אחי איתפלגון חזקיה ורבי יוחנן חזקיה אמר אדם חולק חוצתו לשתי צהמות וכו':

מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין. וצטיליה פרק התודה (מנחות דף פג. כ) מפקין ליה מקרא אחרניא וגם צפרק דס החטאת (נצחיס דף נח.) וי"ל דהכא אינטריך דסלקא דעתך אמינא כיון דכתיב אשר^[כ] יצרכך לטפלה דמעשר אימא כולי נמי לייתי מן המעשר: **ת"ך אשר**^[כ] יברכך. מיהו צירושלמי מפקין ליה דכתיב מסת וכתיב לא חוכל שאתו (דברים יד) מה להלן מן המעשר כו' ר' אליעזר אמר נאמר כאן שמחה ונאמר להלן שמחה מה להלן מעשר אף כאן מעשר^[כ] רבי עולא צר ישמעאל נאמר כאן מסת ונאמר להלן ומרצ משאת^(ב) מה להלן אחת עיקר והשאר טפל אף כאן: ה"ג **ושאר** כ"י ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה. אצל יש ספרים שכתוב צון גירסא אחרת ואין לישצה:

משום סקרתא. הקשה הר"ר אלחנן חיפוק ליה דאין מקדישין ציו"ט (ד) וכדקאמר צפרק צתרא דציצה (דף לו: ז) וי"ל דשאני הכא דקדושה ועומדת כיון דכתיב מן התורה לקדשו כדאמרינן צפרק צתרא דצכוורת (דף מח.^ל) הלכך לא שייך ציה שום איסור והר"י חירץ לצביעה דנקט לפי שהוא איסור דאורייתא הלכך גזרו צה אצל מקדיש דלא הוי רק דרצנן לא גזור וכן משמע התם (ציצה דף לו: ז) גצי אין רוכצין על גצי צהמה ומוקי לה משום תחומין לימא קסצר תחומין דאורייתא אלא גזרה שמה יתחוך ומורה משמע דמשום איסור דרצנן לא גזרו ורבי אלחנן היה רוצה לתוך להקדיש לא קאמר דהא אמרינן צפרק שואל (שבת דף קמח:) מקדיש אדם חגיגתו ציו"ט ופסחו צצצת א"כ הכא נמי כיון דנפיק צה ידי שלמי שמחה מצי להקדיש אך אין הר"י מודה לו כיון דלא אחי עיקר משום שלמי שמחה דאס לא כן צדין דנדרים ונדבות נמי ליקדשן כיון דנפיק משום שמחה ומכל הני שינויי לא יתכן צצכוורת פרק צתרא (דף נח.) אמאי נקט סקרתא ולא נקט מקדישין דהתם לא שייך גזרה אלא (א) שינוי ראשון דקדושים ועומדין יתכן התם והכא ולא דמי להצצת תרומות ומעשרות דאיסור משום מתקן^(ב) דהכא לא מתקן הוא דצללו הכי שרי למיכל קודם שיעשר צהמותיו^(ג) :

וישם המלך אחשורוש **מם**. אצל יהיו לך למס ועצדון (דברים כ) וכן ויהי למס עובד (צרהשית מט) לא מייחתי דהני לאו מעות משתמענין (ו) אלא לשון עצדות צעלמא: **ושמחת** בחגך לרבות וכל^[כ] מיני שמחות לשמחה. גצי חג הסוכות כתיב ודרשינן ליה מדהדר כתיבי הכא כיון דכתיב גצי עגרת ופסח^[כ] ילפינן מיניה צהיקס וכן מלא רבי אלחנן צסיפרי^(כ) דמעגרת הוא דרשינן לה דכתיב וזכרת כי עצד היית צארץ מנרים לימד כל שנוהג צעגרת נוהג צפסח וחג או אינו^[כ] כל שנוהג צפסח וחג נוהג צעגרת תלמוד לומר אלה^[כ] אלה נוהגין צעגרת כו':

סמל מדינת ישראל

לפי הנכרה הנא שלמי שמחה וקדש קרואים לאכול [דברים טז, י]. **סקרתא**. צלע"י מנז"א שזעזעי העשירי [בכורות נח.]. סיקרא שקורין מיל"א שהצטו צטע צסיקרא והיה מונה א' ב' ג' ד' וכשהיה יוצא עשירי סוקרו ופיקר על שיהא ניכר ואסור לצטע פ"ט דא"כ מלאכה הוא [שם מכת"ן]. ת"ר ושמחת בחגך לרבות וכו'. חייב צשמחה לשמות נחג דכתיב ושמתת בחגך (דברים טז) ואמרינן לקמן (דף ת. ח) דשמחה צשלמים לאכול את הצצר וילפינן לה (פסחים דף קט.) מוחצת

שלמים ואכלת שם ושמתה מללא כתיב והנחל שלמים ואכלת שם ושמתה ומיהו שפיטא לן דכל זמן שצית המקדש קיים אין שמחה אלא בצצר שנאמר (דברים כז) וזנחת שלמים ואכלת שם ושמתה והאי קרא צבה גרויס כתיב ולא צשלמי שמחת יום טוב כתיב דשמחת יום טוב אם יש לי בכוורות ומעשר צהמה אין לירך להעיל שלמים [ביצה יט.].

הכל חייבין פרק ראשון חגיגה

סמל מדינת ישראל

אלמא קסבר חגיגת ארבעה עשר לאו דאורייתא. ואין להקשות דתניא פנ' אלו דצרים צפסחים (דף עא. ושם) לא ילין מן הצצר לימד על חגיגת י"ד שנאכלת לשני ימים ולילה אחד כו' אלמא צצירא ליה דהוי דאורייתא ועוד אשכתן תנא התם^(א) דאינה נאכלת אלא ליום ולילה אחד משמע דאית ליה דאורייתא אצל פליג אאידך תנא [דאמר שני ימים ולילה] ויש לומר דסצר כתנא דמתני' פרק אלו דצרים (שם דף טז:) דחנן אימתיו מציאין עמו חגיגה צומן צצא צחול צטהרה וצמועט צומן צצא צצצת צמרוצה או צטומאה אין מציאין א"כ משמע דלאו חוצה דפעמים לא אחיא כדקאמר רב אשי התם צגמרא: ^(א) **אמאי** דבר שבחובה הוא. אומר הר"ר אלחנן הוא הדין דהוה מצי להקשות עולה היא ואינה נאכלת ואין נוחנין דמי מעשר רק צצצר הנאכל והכי מצינו צסיפרי^(א) צפרשת עשר מעשר ככל אשר תאזה נפשך יכול צעצדים כו' יכול ליקח צהמה למשתה צנו וכו' הרי אחת דן כו' אי מה להלן עולה ושלמים אף כאן תלמוד לומר ואכלת ושמתת שאינן נאכלות ויש להקשות דאמר צפ"ק דחולין (דף נח. ושם) צשמעתתא דכמשפט אינטריך כמשפט צעולת העוף לומר שאינה צאה אלא מן החולין חיפוק ליה דעולה היא ומיהו הא לא קושיא הוא דהתם^(כ) נמי פריך (ג) ציום מציום לוותו נפקא ומשני כדי נסבא והוא הדין דמצי למיפרך עולה היא ולישני הכי אצל הר"ר אלחנן מפרש דכתיב^(א) והקריצו דהוי חלוק שמע מיינה דמוציא מכלל שאר עולות וליימי ממעשר אע"ג דאינה נאכלת ומיהו תימיה הדיא דמגילה (דף ח.) דאמר אין צין נדרים ונדבות כו'

ה' לא אמר רב אשי דלמא אתי לעשורי ביו"ט ^(א) ואי אפשר לעשר ביום טוב משום סקרתא מאי משמע דהאי מסת לישנא דחולין הוא דכתיב ^(ב) וישם המלך אחשורוש מם על הארץ: ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות: ת"ר ^(כ) ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה מכאן אמרו חכמים ה"ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה והכהנים בחטאת ואשם ובבכור ובחזה ושוק יכול אף בעופות ובמנחות ת"ל ושמחת בחגך מ' שהקשה הר"ר יעקב מאורליינ"ש ליחתי נמי שהנדרים אינם צאים אלא מן החולין דהוה ליה חוצה ונדבות אף ממעשר^[כ] והיה מתוך הר"ר אלחנן דמיידי צעולה דצללו הכי אינה צאה^[כ] (ג) מן החולין שאינה נאכלת כדפרישית:

טופלין בהמה לבהמה. צהמה ראשונה מן החולין ואיך למעשר^[כ] אצל מעות למעות מעות חולין ומעות מעשר לקנות צהמה (ג) דמשמע ליה דהוי דבר שצחוזה ממעשר לא וכל אחד ואחד לפי סברתו מיהו יש ליתן טעם צמילתא דתרווייהו דחזקיה אמר אין טופלין מעות סברתו ניכר כיון שאפשר לו ליטפל צמתי צהמות הכי עדיף דסבירא ליה לחזקיה התם חולק לחוצתו לשתי צהמות הלכך צמתי לא איטפל ור' יוחנן אומר טופלין למעות כיון דרבייה קרא טפילה דשרי על כרחו הכי הוא דצמתי צהמות לא הוי דסבירא ליה לר' יוחנן אין אדם חולק חוצתו לשתי צהמות וכן מצינו צירושלמי^(א) אמר רבי אילא צבס רבי אחי איתפלגון חזקיה ורבי יוחנן חזקיה אמר אדם חולק חוצתו לשתי צהמות וכו':

מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין. וצטיליה פרק התודה (מנחות דף פג. כ) מפקין ליה מקרא אחרניא וגם צפרק דס החטאת (נצחיס דף נח.) וי"ל דהכא אינטריך דסלקא דעתך אמינא כיון דכתיב אשר^[כ] יצרכך לטפלה דמעשר אימא כולי נמי לייתי מן המעשר: **ת"ך אשר**^[כ] יברכך. מיהו צירושלמי מפקין ליה דכתיב מסת וכתיב לא חוכל שאתו (דברים יד) מה להלן מן המעשר כו' ר' אליעזר אמר נאמר כאן שמחה ונאמר להלן שמחה מה להלן מעשר אף כאן מעשר^[כ] רבי עולא צר ישמעאל נאמר כאן מסת ונאמר להלן ומרצ משאת^(ב) מה להלן אחת עיקר והשאר טפל אף כאן: ה"ג **ושאר** כ"י ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה. אצל יש ספרים שכתוב צון גירסא אחרת ואין לישצה:

משום סקרתא. הקשה הר"ר אלחנן חיפוק ליה דאין מקדישין ציו"ט (ד) וכדקאמר צפרק צתרא דציצה (דף לו: ז) וי"ל דשאני הכא דקדושה ועומדת כיון דכתיב מן התורה לקדשו כדאמרינן צפרק צתרא דצכוורת (דף מח.^ל) הלכך לא שייך ציה שום איסור והר"י חירץ לצביעה דנקט לפי שהוא איסור דאורייתא הלכך גזרו צה אצל מקדיש דלא הוי רק דרצנן לא גזור וכן משמע התם (ציצה דף לו: ז) גצי אין רוכצין על גצי צהמה ומוקי לה משום תחומין לימא קסצר תחומין דאורייתא אלא גזרה שמה יתחוך ומורה משמע דמשום איסור דרצנן לא גזרו ורבי אלחנן היה רוצה לתוך להקדיש לא קאמר דהא אמרינן צפרק שואל (שבת דף קמח:) מקדיש אדם חגיגתו ציו"ט ופסחו צצצת א"כ הכא נמי כיון דנפיק צה ידי שלמי שמחה מצי להקדיש אך אין הר"י מודה לו כיון דלא אחי עיקר משום שלמי שמחה דאס לא כן צדין דנדרים ונדבות נמי ליקדשן כיון דנפיק משום שמחה ומכל הני שינויי לא יתכן צצכוורת פרק צתרא (דף נח.) אמאי נקט סקרתא ולא נקט מקדישין דהתם לא שייך גזרה אלא (א) שינוי ראשון דקדושים ועומדין יתכן התם והכא ולא דמי להצצת תרומות ומעשרות דאיסור משום מתקן^(ב) דהכא לא מתקן הוא דצללו הכי שרי למיכל קודם שיעשר צהמותיו^(ג) :

וישם המלך אחשורוש **מם**. אצל יהיו לך למס ועצדון (דברים כ) וכן ויהי למס עובד (צרהשית מט) לא מייחתי דהני לאו מעות משתמענין (ו) אלא לשון עצדות צעלמא: **ושמחת** בחגך לרבות וכל^[כ] מיני שמחות לשמחה. גצי חג הסוכות כתיב ודרשינן ליה מדהדר כתיבי הכא כיון דכתיב גצי עגרת ופסח^[כ] ילפינן מיניה צהיקס וכן מלא רבי אלחנן צסיפרי^(כ) דמעגרת הוא דרשינן לה דכתיב וזכרת כי עצד היית צארץ מנרים לימד כל שנוהג צעגרת נוהג צפסח וחג או אינו^[כ] כל שנוהג צפסח וחג נוהג צעגרת תלמוד לומר אלה^[כ] אלה נוהגין צעגרת כו':

סמל מדינת ישראל

לפי הנכרה הנא שלמי שמחה וקדש קרואים לאכול [דברים טז, י]. **סקרתא**. צלע"י מנז"א שזעזעי העשירי [בכורות נח.]. סיקרא שקורין מיל"א שהצטו צטע צסיקרא והיה מונה א' ב' ג' ד' וכשהיה יוצא עשירי סוקרו ופיקר על שיהא ניכר ואסור לצטע פ"ט דא"כ מלאכה הוא [שם מכת"ן]. ת"ר ושמחת בחגך לרבות וכו'. חייב צשמחה לשמות נחג דכתיב ושמתת בחגך (דברים טז) ואמרינן לקמן (דף ת. ח) דשמחה צשלמים לאכול את הצצר וילפינן לה (פסחים דף קט.) מוחצת

שלמים ואכלת שם ושמתה מללא כתיב והנחל שלמים ואכלת שם ושמתה ומיהו שפיטא לן דכל זמן שצית המקדש קיים אין שמחה אלא בצצר שנאמר (דברים כז) וזנחת שלמים ואכלת שם ושמתה והאי קרא צבה גרויס כתיב ולא צשלמי שמחת יום טוב כתיב דשמחת יום טוב אם יש לי בכוורות ומעשר צהמה אין לירך להעיל שלמים [ביצה יט.].

הודפס מאתר אוצר החכמה

סמל מדינת ישראל

עין משפט

גר מצוה

מוג א מיי פ"י מהלכות קרבן פסח הלכה יג ופ"צ מהלכות חגיגה הלכה י:

מוד ב ג ד ה מיי פ"צ מהלי חגיגה הל' ח: **מוד ו ז מיי** שם הל' ט: **מוד ח מיי** שם הלכה י:

סמל מדינת ישראל

רבינו חננאל

אבל חגיגת ארבעה עשר אינה מן התורה. ובה"א מן המעשר ומקשינן אמאי הוא חגיגת ט"ו וודאי היא מן התורה וכל דבר שבא מן החובה אינו בא אלא מן החולין. ופריך עולא בטופל מעשר שני לחולין א. לבהמה. פי' טופלין בהמה של חגיגה עם בהמות אחרות של מעות מעשר שני או של נדרים ונדבות ומפורש בתלמוד ארץ ישראל שזה שטופל הוא ממעשר שני. אבל ביו"ט לא פי' חיישינן משום סקרתא מפני שבשעה שמונה ומעשר סיקר העשירי בסיקרא ואין סיקרין ביו"ט. ואין טופלין מעות למעות פי' אין מוסיפין על מעות של חגיגה מעות של נדרים שעלין או מעות מעשר שני ומביא בהמה שמינה או פר גדול. ור' יוחנן אמר טופלין מעות למעות ואין טופלין בהמה לבהמה. תניא בוותיה דר' יוחנן מסת מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין ומנין שאם רצה לערב מערב ת"ל כאשר יברכך ה' אלהיך אפילו שוורים כלומר מוסיף מעות על מעות החגיגה. תניא בוותיה דחזקיה מסת מלמד שאדם מביא מן החולין בש"א יום ראשון מן החולין מיכן ואילך מן המעשר ובה"א אכילה ראשונה מן החולין מיכן ואילך מן המעשר. פי' אכילה ראשונה בהמה ראשונה שאתה אוכל בחג לא תחא אלא מן החולין ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא י"ח במעשר בהמה. אבל ביו"ט לא דלמא אתי לעשורי ואי אפשר לעשר ביו"ט משום סיקרא שסוקר על הבהמה שנמצא כצובע ביו"ט. ומסת מנא לן דלישנא דחולין הוא ואמרינן מסת מלשון מס דכתיב וישם המלך אחשורוש מס על הארץ: מותני' ישראל יוצאין י"ח בנדרים ונדבות כו'. ת"ר ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה מיכן אמר ישראל יוצאין י"ח בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה. והכנהים בחטאת ואשם ובבכור ובחזה ובשוק יכול אף במנחות ובעופות תלמוד לומר ושמחת בחגך. מי שחגיגה באה

חשק שלמה על ר"ח

א) צנמי לימא זה וכן משמע מצרי דמי צמקן דהנרין להא זה מאירושלמי דהטפלה הוא ממע"ש ודוק.

סמל מדינת ישראל

ליקוטי רש"י

מסת. די. כאשר יברכך ה' אלהיך. הכל

סמל מדינת ישראל

לפי הנכרה הנא שלמי שמחה וקדש קרואים לאכול [דברים טז, י]. **סקרתא**. צלע"י מנז"א שזעזעי העשירי [בכורות נח.]. סיקרא שקורין מיל"א שהצטו צטע צסיקרא והיה מונה א' ב' ג' ד' וכשהיה יוצא עשירי סוקרו ופיקר על שיהא ניכר ואסור לצטע פ"ט דא"כ מלאכה הוא [שם מכת"ן]. ת"ר ושמחת בחגך לרבות וכו'. חייב צשמחה לשמות נחג דכתיב ושמתת בחגך (דברים טז) ואמרינן לקמן (דף ת. ח) דשמחה צשלמים לאכול את הצצר וילפינן לה (פסחים דף קט.) מוחצת

הודפס מאתר אוצר החכמה

סמל מדינת ישראל

הודפס מאתר אוצר החכמה

סמל מדינת ישראל

הודפס מאתר אוצר החכמה

סמל מדינת ישראל

הָאֲבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה
 אֱלֹהֶיךָ כִּי בַחֲדָשׁ הָאֲבִיב
 הוֹצִיאָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם
 לַיְלָה: ב וּזְבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה
 אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר
 יִבְחַר יְהוָה לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שֵׁם:
 ג לֹא-תֹאכַל עָלָיו חֲמִץ שִׁבְעַת
 יָמִים תֹּאכַל-עָלָיו מִצּוֹת לֶחֶם
 עֲנִי כִּי בַחֲפוּזֹן יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת-יוֹם
 יֵצִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי

דאביבא ותעבד פסחא
 קדם יי אלהיך ארי בירחא
 דאביבא אפקד יי אלהיך
 ממצרים ועבד לך נסין
 בליליא: ג ותפוס פסחא
 קדם יי אלהיך מן בני ענא
 ונכסת קודשיא מן תורי
 באתרא די יתרי יי
 לאשראה שכנתה תמן:
 ג לא תיכול עלוהי חמיע
 שבועא יומין תיכול עלוהי
 פטיר לחם עני ארי
 בבהילו נפקתא מארעא
 דמצרים בדיל דתדבר ית
 יומא מפקד מארעא

תולדות אהרן שמור. ר"ה ז. כא. סנהדרין
 יג: וכתובים ז: הוציאך ה'. ברכות ט. וזבחת.
 פסחים ע: וכתובים ז: ט. מנחות פג. לא
 תאכל. פסחים כח: לה. מג: צא: מנחות ע:
 לחם עני. ברכות לח. לט: פסחים לו. לח.
 קטו: סוכה לה. מנחות עח: חולין קכ. למען.
 ברכות יב: פסחים קיז:

רש"י

שפתי חכמים

ת"ל רק את דמו לא תאכל: (א) שמור את חדש
 האביב. מקודם בואו שמור שיהא ראוי לאצט צדקה
 זו את מנחת העומר ואם לאו עזר את השנה: ממצרים
 די"ה. והלא ביום יצאו שנאמר ממחרת הפסח יצאו בני ישראל וגו' אלא לפי שצליה נתן להם פרעה רשות
 לנאם שנאמר ויקרא למשה ולאהרן לילה וגו' (ב) וזבחת פסח לה' אלהיך צאן. שנאמר מן הכזשים
 ומן העזים תקחו: ובקר. תזבח לחגיגה צ' שאם נמנו על הפסח חצורה מרובה מציאים עמו חגיגה כדי שיהא
 נאכל על השזע, ועוד למדו רבותינו דברים הרבה בפסוק זה: (ג) לחם עני. לחם שמזכיר את העוני ק שנחננו
 זמנרים: כי בחפזון יצאת. ולא הספיק צלוק להחמין ר זה יהיה לך לזכרון וחפזון לא שלך היה אלא של
 מנרים שכן הוא אומר ותחזק מנרים על העם וגו' (ד) למען תזכר. על ידי אכילת הפסח והמנה את יום לאתך.

ופירש"י שבא ללמד שאם השהה מעשרותיו וכו': צ' דהא הפסח אינו
 בא אלא מן הכזשים או מן העזים: ק שבשעה קלה נגאלו כולם
 שהרי לא הספיק בצקם להחמין וכנס זה יזכרו העוני: ר ואם תאמר

א 01/06/2018 שעות יב 190רי

אבן עזרא

רמב"ן

(א) את חדש האביב. נקרא כן בעצור שהיה צו אצט
 צלחתם ממנרים והמכחישים אמרו כי לא נעשה
 פסח בלא אצט וכבר השיבותי על הצליהם גם אנחנו נוזה
 כי ציט דין היה מסתכל לאצט ודע כי אין לחדשים צלשון
 הקדש שמות כי ניסן סיון גם כסליו גם טבת גם אדר
 שהם מזכרים צמקרא הם לשון כשדים על כן אמר הוא
 חדש ניסן רק מלאנו יו ואימני וצול וטעם ראשון כאשר

א. שמור את חדש האביב. מצות הרגלים מבוארת,
 כי כבר הזכירה (ויקרא כג, במדבר כח כט). והנה בתורת
 כהנים הזכיר בה ענין הקרבנות, והקרבנות אשה לה,
 וכאן לא יזכירם כלל, אבל יזהיר את ישראל לעלות
 בהם אל המקום אשר יבחר ולשמוח לפניו. כי כאשר
 צוה שיביא מעשר שני לפני ה' וכן הבכור ויאכלם
 שם במקום אשר יבחר ה', הוסיף לבאר כי עוד חייבין

זמני מועדיא לעבורי שתא ולמנטור תקופתא בירחא דאביבא למעבד ביה פסחא קדים
 יי אלהכון ארום בירחא דאביבא אפיק יתכון יי אלהכון ממצרים ותיכלון יתיה בליליא:
 ב ותיכסון פסחא קדם יי אלהכון ביני שמשותא ועאן ותורי למחר בכרן יומא לחדות
 חגא באתרא דיתרעי יי לאשראה שכינתיה תמן: ג לא תיכלון על פסחא חמיע שובעא
 יומין תיכלון לשמיה פטיר לחמא עניא ארום בבהילו נפקתון מארעא דמצרים מן בגלל

פ' יונתן

(א) לעבורי שתא ולמנטור תקופתא בירחא דאביבא. פ' שיהא המקופה דוקא בניסן כדלמא בפ"ק דר"ה שלם ליה רב הונא בר אבין לרנא כי חזית
 דמשכה מקופת טבח עד שיתסר בניסן עזריה להווא שחא דמכני שמור את חדש האביב שמור אביב של תקופה שיהא נחשד ניסן וק"ל: (ב) ביני שמשות.
 פ' נה"ש מדמכני לאן ובקר והלא פסח לאו לאן ובקר אלא שה לכן אמר דמרי מילי נינהו פסח דהיינו קרבן פסח וזמנת זמנו דהיינו בין הערבים ולאן ובקר
 לכבוד חג מחר:

אבן עזרא

ימלא האביב הנו חדש הראשון כי משם יחל לספור
 החדש' אם יהיה שנה שעברה שנים עשר חדש או שלשה
 עשר לא נחוש על זה וזה טעם ראשון רק קדמונינו ז"ל
 העתיקו עם האביב דברים אחרים וכל דבריהם אמת:
 י"ד. הולאך מתחת רשות פרעה והקרוז עוד אפרשנו:
 (ב) צאן. למיזב הפסח: ובקר. לשלמים והעד ובקר
 שלשת אלפים אחר שאמר הכל לפסחים על
 כשנים ובני עזים וכן נתנו לפסחים חמשת אלפים ובקר
 חמש מאות והנה זכר הפסח קודם הבקר וכן אמר וזיתן
 וי"א כי צמחים אמר כנש או עז ועמה בקר אם יוכל
 והראשון הוא הנכון:
 (ג) לא תאכל עליו חמץ. שלא ימלא חמץ צעת שמיטת
 הפסח: לאם עוני. לזכרון:

רמב"ן

שיבואו כלם לפני השם ויחגו לפניו בשלשה רגלים
 ולשמוח בשלמים שיקריבו לפניו. ולא הזכיר זמני חג
 המצות והסוכות באי זה יום יהיה, אך הזכיר חדשיהם
 דרך קצרה, שכבר הזכיר הכל שם:
 ב. וטעם וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר. על דרך
 הפשט כמו שור שה כשבים (לעיל יד ד) ראובן שמעון
 לוי (שמות א ב), ואמר וזבחת פסח לה' אלהיך וצאן
 ובקר. לכך לא אמר וזבחת פסח לה' אלהיך מן הצאן
 ומן הבקר, כאשר יאמר בכל מקום, מן הבקר ומן
 הצאן תקריבו את קרבנכם (ויקרא א ב), ואם מן הצאן
 קרבנו (שם פסוק י), אם מן הבקר הוא מקריב (שם ג א).
 אבל יצוה בכאן בפסח והוא השה שהזכיר כבר, וצאן
 ובקר אילים ועזים ובני בקר לחוג חגיגה ביום הזה.

ספורנו

הזכיר האביב והשבועות והאסיף: (א) שמור את חדש האביב.
 שמור בהתמדת השגחה שיהי' ניסן חדש האביב ע"י עבורי
 החדשים והשנים שיכונו בהם שני הלבנה עם שני החמה: ועשית פסח. בערב חג המצות: כי בחדש האביב הוציאך. כיון ורצה
 שתהיה יציאתך בעת שנשלם החדש של אביב והוא הנגוד בהיות טלה אלהי מצרים עם השמש בגבורתו והירח בנגודו: י"ד. כי
 אותו הנגוד היה אז בלילה ובהיות שאין קרבן בלילה הוצרך להקדים הקרבתו ביום הקודם לאותו הנגוד ולזכרון זה קבע כן לדורות:
 (ב) ובקר. לקרבן חגיגה. אע"פ שלא נעשה זה עם פסח מצרים: (ג) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים. אע"פ שפסח מצרים היה
 איסור חמוצו יום אחד בלבד כמו שהזכירו רז"ל (פסחים): תאכל עליו מצות. שבהיותו קרבן זכרון הגאולה שהיתה ברגע קטן
 אין ראוי לאכול עמו חמץ שהוא צריך עכוב בעשייתו מלוש בצק עד חמצתו: לאם עוני. לחם שהיו אוכלים בעוני ושלא היה להם
 פנאי להשהות עיסתם עד שתחמץ מפני נוגשים אצים: כי בחפזון יצאת. והטעם להזכיר חפזון הלחם הוא כי תמורת אותו חפזון

רשב"ם

פירשתיו לא יקדיש איש אותו לקרבן אחר: (ב) צאן ובקר. חכמים פירשוהו כתרומה. כי לפי הפשט גם נדריהם ונדבותיהם כרגלים

כלי יקר

כי לה' הארץ, על כן הקב"ה מסבב שכל אדם בא לידי
 מדה זו או הוא או זרעו, לידע ולהודיע כי כולם כגרים
 על הארץ ולה' תבל ומלוואה. וזהו שנאמר אחר פסוק
 כי בגלל, פסוק כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, ליתן

מנחת שי

(ג) לאם עוני. חסר וא"ו עיין ספר הזוהר פרשת בראשית דף ל"ג: בחפזון. הבי"ת רפה:

מנין המצות למרה"ם חאניו ז"ל

[תפא] (לאו רפה) שלא לאכול חמץ ביום ארבעה עשר בניסן אחר חצות שנאמר לא תאכל עליו חמץ:

אֲבֹתָ שֶׁהָ לְבַיִת: ד וְאִם־יִמְעַט
הַבַּיִת מִהָיִוֹת מִשֶּׁהָ וְלָקַח הוּא
וְשָׁכְנוּ הַקָּרֵב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסֵּת
נִפְשָׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תָכֶסּוּ
עַל־הַשָּׂה: ה שֶׁהָ תָמִים זָכָר

לְבַיִת אָפָא אָפָא לְבַיִתָּא:
ד וְאִם יִזְעִיר בֵּיתָא
מִלְּאִתְמַנָּאָה עַל אָפָא
וְיִסָּב הוּא וְשִׁיכְבִּיה דְּקָרִיב
לְבַיְתִיהָ בְּמַנְיִן נִפְשָׁתָא
גָּבֵר לָפּוּם מִיכְלִיהָ תִּתְמַנּוּן
תולדות אהרן ואם ימעט פסחים פח צט
תמורה ל: במכסת פסחים צא. זכרים כג.
איש לפי פסחים צא זכרים כג. שה תמים.
זכרים כה: בכורות לט:

שפתי חכמים

רש"י

שה שפתי חכמים בעשור ולא לדורות: ק מדאמר משה לישראל
וקחו לכם צאן למשפחותיכם א"כ בית אבות היינו משפחה ולכך
פירש"י שה למשפחותיכם שה לבית אבות: ד ר"ל מהיות משה
קריין מחיתו דשה דאותיות אחע"ה מתחלפות: ש דמרפסח הוא
נאכל על השוכע א"כ מאי נפקותא בין בעל אכילה לשאינו בעל
אכילה אלא לפי אכלו היינו הראוי לאכילה: ת י"ל משום הכי הביא
שאמר שנמנו עליו יכולין להתמעט ולמשוך ידיהם הימנו ולהמנות על שה אחר. אך אם באו למשוך ידיהם
ולהתמעט. מהיות משה יתמעטו צעוד השה קיים צהיותו צחיים ד ולא משנשחט: במכסת. חשנו וכן מכסת
הערכך: לפי אכלו. הראוי לאכילה פרט לחולה חקן ש שאינו יכול לאכול כוית (מכלתא): תכסו. ת תתמנון:

(ה) תמים. כלל מוס:

א פסחים צו בשם פס ג' ויקרא ז

רמב"ן

אבן עזרא

העשור יחלו להכין השה יום י"ד רק לא ידענו אם זו
מלוא לדורות או על פסח מצרים: שה לבית אבות.
אם הם מועטים: שה לבית. אם הם רבים ואמר
שה לבית אבות אמר שה לכל בית צית וצית וצתחלת זה הספר
פירשתי צית:

(ד) ואם ימעט הבית מהיות משה. מהיות מעט מאכילת השה. כי אנשי הבית יהיו מועטים. יקח הוא ושכנו:
במכסת. חלק. וכן המכס ליי. חלק שיקח כל אחד. וכמוהו יי מנת חלקי וכוסי. גם תכוסו והיא מפעלי
הכפל והכפל חסר ממלת צמכסת גם מן המכס. והנה אמר המכס על משקל וממר לילדתו. שהוא מפעלי הכפל:
(ה) שה תמים. שיהיה כלל מוס. גם שה יקרא כל א' משי המינים ששם האזן כוללם וככה שה כצבים ושה עזים.
א"ר משה בן עמרם הפרסי כי השה חיוצ פסח מצרים. וצאריך ישראל שה או פר. וראיתו וצתחלת פסח
לה' אלהיך צאן וצקר שהוא פסח דורות ולא דצר נכוה. כי כל פסח דורות הוא זכר לפסח מצרים ואין ראוי לשנות.
רק וצתחלת פסח ליי אלהיך צאן חיוצ. וצקר לשלמים לאכול צמג מצושל צמים. וכמוהו ושמתח צחגך אמה וצנך וצתך.
אמה חייב וצנך וצתך רשות. והעד שכתוב צדצרי הימים ששחט יום ארבעה עשר כצבים ופרים. ושם כתוב הכצבים

בעל הפוריים

ספורנו

(ד) ושכנו הקרוב אל ביתו. אף על פי שיהיו מצריים רבים
שוכנים בין בית עברי לבית רעהו, יקרא שכנו אותו העברי שהוא
עמהם מן הכצבים רמו שאין פוחמים משהם טלאים מצוקרין:

רשב"ם

סבב. ואינו מגזרת מכס לה' כלל. ואפילו אם היה המ"ם של
מכסת תוספת ולא מעיקר החיבה כמו מצוה מקנה מראה מעשה
לא יהי' גזרת תכוסר אלא מגזרת כסה עשה ראה. מחסופי למ"ד
פעל של ה' שכולם אות שאחרי השם בחטוף. תקוה תגרת מצות.
אבל משוב. קס. ויגר מואב. יאמר תשובה תקומה. ומגזרתם

מתחילין להציל מתרומה חדשה דהיינו ראשון הוא לנס לחדשי השנה
דהוא יסן: (ד) איש לפי אכלו. צגימ' אכל כוית לומר לך שאם
אכל כוית יאל: תכוסו על השה שה תמים. שצריך כי שיים אחי
לפסח ואחד לחגיגה: (ה) ר' פעמים שה צפרשה כשחלף עמהם מן הכצבים רמו שאין פוחמים משהם טלאים מצוקרין:

(ג) לבית אבות. משפחות בית אחד רגילים לאכול יחד בבית
אחד כי הפסח לא יאכל בשני בתים. דכתיב שה לבית בבית אחד
יאכל: (ד) ואם ימעט. שלא יוכלו לאכול כולו: במכסת. מנין
דכתיב ויהי המכס לה' מן הצאן. המס עיקר. כמו מס של מלך.
מכסת כמו שכבת הטל. אבל תכוסו מגזירת מכס. כמו תסוכו או

תִּסְבּוּן: וַיְהִי לָכֵן קָטִיר וְנָטִיר עַד אַרְבִּיסָר יוֹמָא לִירְחָא הָרִין דִּתְגַּדְעוּן דְּלִיתִיכּוֹן מִסְתַּפִּין
מִמְצָרַי דְּחֻמֵּין יִתִּיה וְיִכְסּוּן יִתִּיה בְּהִלְכָתָא כָּל קָהַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי שְׂמִשְׁתָּא:

פ" יונתן

(ו) קטיר. שהיה קטור נכרעי המטה: ביני שמשותא. דס"ל כח"ק דר' דאמר במכילתא דין הערבים שומע אני עם דמדומי חמה ח"ל נערב אי נערב יכול משתמשך ח"ל כנא השמש וכו':

אבן עזרא

רמב"ן

דעת רבותינו שהיו המצרים עובדים אותו (שמו"ר טז ב), כש"כ שהודיע במצוה הזאת שהשפיל אלהיהם וכחם בהיותו במעלה העליונה שלו. וכך אמרו (שם) קחו לכם צאן ושחטו אלהיהם של מצרים:

ו. בין הערבים. משש שעות ולמעלה קרוי בין הערבים, שהשמש נוטה לצד מבואו לערוב. ולשון בין הערבים נראה בעיני, אותן שעות שבין עריבת היום לעריבת הלילה. עריבת היום בתחלת שבע, כי ינטו צללי ערב, ועריבת הלילה בתחלת הלילה. ערב, לשון נשף וחשך, כמו ערבה כל שמחה (ישעיה כד יא). לשון רש"י. ור"א השיב מן הכתוב שאמר (להלן ל ח) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים, כי שם כתוב יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר (להלן כו כא). ועוד מן הכתוב בפסח עצמו שם תזבח את הפסח בערב כבא השמש מועד צאתך ממצרים (דברים טז ו), כי בבא השמש שקיעת החמה. ואין זה תשובה על הרב, שכבר אמרו רבותינו (ברכות ט). בערב אתה זובח, כבא השמש אתה אוכל, מועד צאתך ממצרים אתה שורף. וכבר כתב הרב זה:

והנכון בעיני בזה, כי הלילה נקרא "ערב", כמו שנאמר (להלן פסוק יח) בערב תאכלו מצות, והוא בלילה, שנאמר (להלן פסוק ח) ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות. וכן ויהי ערב ויהי בקר (בראשית א ה), על

לפסחים והפרים לשלמים נשלו אותם נדודים ונכירו' רק לנדר הנאמן נשלו נאש כמשפט. א"ר ישועה כי יש הפרש בין בן שנה ובין בן שנתי. כי בן שנה עלתה לו שנה ובן שנתי כמשמעו. והנה נקרבן הנשיאים כנש אחד בן שנתי. ובאחרונה כתוב כנשים בני שנה:

(ו) והיה לכם למשמרת. ששמרנו כל אחד זכיתו: בין הערבים. מלה קשה. ורבינו שלמה אמר כי רגע נטות השמש מחצי היום לנדר מערב. ולא נתן טעם למה ערבים שנים. והנה כתוב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים. ואין ספק כי נשקוע השמש ידליק את הנרות. וכאשר חפשו זאת המלה מצאנו כי יקרא רגע בין הערבים ערב. כי כן כתוב בין הערבים תאכלו בשר. ושם כתוב בזה י"י לכם נערב בשר לאכול. ובהלכות הנרות כתוב יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר. וכתיב עולות ל'י לבקר ולערב וכתיב זאת הכנש השני תעשה בין הערבים. והנה על הפסח שכתוב בו בין הערבים. מצאנו שם תזבח את הפסח נערב כבא השמש מועד צאתך ממצרים פי' כבא השמש לנדר מערב. ואין זה משמע ביאה כי הוא הפך יציאת השמש. מדכתיב השמש יאל על הארץ. שהחל להראות על הארץ. וככה וצא השמש וטהר שלא יראה על הארץ. והנה כתוב על מקרה לילה והיה לפנות ערב ירחץ במים. ואם אין הדבר כן יבאר לנו מה הפרש יש בין כבא השמש של פסח ובין כבא השמש של מקרה לילה. וככה וצא השמש וטהר. אמרו המינים כי שכתב

אחרת הכתוב

אחרת הכתוב

ערבים הם. וראייתם צעבור שמאלו עד הערב השלישית. והם לא הכירו האמת ולא הבינו. כי כתוב מחר חדש ושלשת חדר מאד. שפירושו כאשר יהיה היום השלישי מהיום הסמוך לערב השדה שאתה נסתר שם. וצעבור זה אמר עד הערב השלישי. ועתה אשוב לפרש דע כי משקל ערבים לעולם נופל על משקל שנים. כמו ארנים. וכמוהו לוחמים.

אבי עזר

(ו) כי משקל ערבים. ומה נאמנה מאד נוסחא הישנה לומר המערב ערבים. אף כי יש שגורסים ערבים נרבי זוגות. כי משקל ערבים נקמץ הבי"ת הוא דלמיה על זוגות. ואין כן כונת תפלתו רק על כל ערבים של כל ימות העולם. לכן נכון לומר ערבים נקמץ הבי"ת. ואין לחוש שהיה הוראתו "כערבים על ידלי מים" (ישעיה מד ד) כי פתרונו לפי ענינו. ויותר נכון להגדיל הצורא בלשון דמשמע על ערבים הרבה כל ימי הארץ:

אור החיים

לומר שאפילו טמא מת שחל ז' שלו ציוס י"ד שוחטים עליו, ומה גם אם טבלו וכדעת התוספות בפסחים דף ז' ולדעת הראש"ד שהשיג על רמב"ם בפ"ו מהלכות קרבן פסח יעש"ד, והוא היותר קרוב לפשטא דסוגיא: ה. ומן העזים תקחו. טעם שהוצרך לומר תקחו, לומר אפילו יש כנשים יכול ליקח מן העזים, לזה סמך לקיחה לעזים:

ו. והיה לכם למשמרת. פירוש נריך שמירה כדין

הגם שנשעת שחיטה לא היה ראוי שוחטין עליו, ולפי זה הוא הדין טמא מת אם היה יוס ז' שלו חל ציוס י"ד שוחטין עליו ואוכל לערב:

ומה שאמרו שם בת"כ והוא בפסחים דף ז' סברת חנא שסובר כי ולא יכלו לעשות הפסח ציוס ההוא (נמדנר ט ו) יוס ז' שלהם היה, ואף על פי כן נדחו לפסח שני, דוקא טומאת מח דחמירא ולזה אמר (שם) לנפש אדם, הגם שלערב היו טהורים. ולרבי יוסי הגלילי (שם) נוכל

על זה דהא מניח המס בגמ' ככל חקת הפסח יעשו אותו יכול כשם שהראשון אסור בכל יראה וכל ימלא כך שני אסור וכו' ח"ל וכו' בכלליה דלא ישאירו ממנו עד בקר מאי קא מרבה ליה לא מוילאו ממנו דדמי ליה דהאי מיפסיל בנותר והאי מיפסיל ביוזא, וא"כ קשה היכי ממעט רבנו יואל, וי"ל דגמ' קאמר דמרבי ליה משום דדמי ליה דהוי לאו שניתק לעשה דיומא דנותר, ופירש"י דלית ליה להאי

מנא הא דמיא בפי' כילד זולין האוכלו ה"ו בלא תעשה דובשר בשדה טריפה אלא מותר להחזירו ולאכלו עכ"ל, ומאחר דק"ל כההוא מנא דמוציא חייב משום ובשר בשדה טריפה מו ליכא לרבווי יואל מנותר שזה ניתק לעשה וזה לא ניתק לעשה, ומ"ש ואין מביאין עמו חגיגה, מוספתא פ"ח, ומ"ש ומוציאין אותו מן לבית אכילתו, נראה דמ"ס י' כחן וזרין למזבח ולמזבח במקומו ומוציאין אותו מן לביתו כעין מ"ש ברישא גבי פסח ראשון אין מוציאין ממנו מן לביתו, ומ"ש ואינו בא בטומאה וכו' עד על מלה ומרור, במשנה פ' מי שהיה טמא (דף ז"ה), ומ"ש ואין מומרים מהם ואין שוברים בהן את העלם, מקרא מפורש בפרשת בהעלותך, ומ"ש ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים וכו', שם בגמ':

שכלל זה שנאמר במצרים וכו' אין אותם דברים נוהגים לדורות וכו', משנה פ' מי שהיה טמא (דף ז"ה):

סליקו הלכות קרבן פסח בס"ד

ארבעה עשר ליום ששה עשר, שנאמר לבקר עד בקר של יום השני, והמותיר אינו לוקה אלא ישרוף הנותר ממנה כשאר הנותרים: י"ד בשר חגיגה שעלה עם הפסח על השולחן וכל התבשילין העולים עמו על השלחן מתבערין עמו, ואינן נאכלים אלא עד חצות כפסח עצמו גזירה מפני התערובת: מ"ז מה בין פסח ראשון לפסח שני, הראשון אסור בחמץ בכל יראה ובל ימצא, ואינו נשחט על חמץ, ואין מוציאין ממנו חוץ לחבורה, וטעון הלל באכילתו, ומביאין עמו חגיגה, ואפשר שיבא בטומאה אם נטמא רוב הקהל טומאת מת כמו שביארנו, אבל פסח שני חמץ ומצה עמו בבית, ואינו טעון הלל באכילתו, ומוציאין אותו חוץ לחבורתו, ואין מביאין עמו חגיגה ואינו בא בטומאה, ושניהם דוחין את השבת, וטעונין הלל בעשייתן ונאכלין צלי בבית אחד על מצה ומרור, ואין מותרין מהן, ואין שוברים בהן את העצם, ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים מאחר שנאמר ככל חקת הפסח יעשו, לפי שפירש בו מקצת חקת הפסח, ללמד שאינה שוה לראשון אלא בדברים שנותרו בו, והן המצות שבגופו והם חקת הפסח, שכלל זה שנאמר במצרים שילקח הפסח מבעשור, ושהוא טעון הנגעת דם באגודת אוזב למשקוף ולשתי המזוזות ושיאכל בחפזו אין אותן הדברים נוהגות לדורות ולא נעשו אלא בפסח מצרים בלבד:

04:07:1018810

סליקו להו הלכות קרבן פסח בס"ד

משנה למלך

יא ואינו לוקה על לאו זה שהרי ניתק לעשה בו, (א"ה עין גמ' הרב המחבר לעיל בפ' ח"י מהל' פסולי המוקדשין הל' ט'):
יב וזו היא הנקראת חגיגת י"ד וכו', (א"ה עין דברי הרב המחבר לעיל פ"ו מהל' כל מקדש הל' סליקו להו הלכות קרבן פסח בס"ד)
ט' שהרי'ך לבאר אימתי זמן הקרבת קרבן חגיגה זו אם דינה כפסח שקרב אחר תמיד של צין הערבים או זמנו כל היום):
מז מה בין פסח ראשון לפסח שני וכו', (א"ה עין לעיל פ"א הל' ד' מ"ש הרב המחבר בשם המוס'):

הלכות חגיגה

יש בכללן שש מצות, ארבע מצות עשה, ושתיים מצות לא תעשה:

וזה הוא פרטן:

א) להראות פני ה' (ב) לחוג בשלש רגלים (ג) לשמוח ברגלים (ד) שלא יראה ריקם (ה) שלא יעזוב לוי מלשמחו וליתן לו מתנותיו ברגלים (ו) להקהיל את העם בחג הסכות במוצאי שמיטה:

וביאר מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

בספ משנה

פ"א שלש מצות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים ואלו הן, הראייה שנאמר רגל וכו', בפ"ק דחגיגה

א סמ"ג עין רכ"ו רכ"ח רכ"ט:

קד

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לקמן דף קט"ב;
ב) מוספתא פרק א' דכלים, ג) [עין מוספות שנוטות ח': ד"ה ועמל],
ד) מעשר שני פרק ג' משנה ח' זכאי טו. יומא כה, ה) לעיל סו: תמיד כו:, ו) מוספתא דכלים פרק א, ז) שם, ח) [שנוטות דף ח':], ט) מנחות זח. זכורות לו: כלים פרק ח' [מנחה טו,י] מילתא פרשה זא, ק) לקמן פט: ג) [טוטה טו.].

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה כי אמרה וכו' צאלו דברים י"ב סוף דף ס"ו וע"ש:
ב) תוס' ד"ה לא נלכדה וכו' דהא שער מוכחי שעלי צורת שושן הבירה אחת משערי כל"ל:

תורה אור השלם

א) [נתן ה"ד לשלמה בנו את תבנית האולם ואת קתיו ונגזיו ועליתיו וחדריו הפנימיים ובית הכפרת: [דברי הימים א בח, יא]

ב) הפל בקרב מיד יי עלי השביל כל מלאכות התבנית:

[דברי הימים א בח, יב]

ג) השב יי להשחית חומות פת ציון ופתח קו לא השבי ידו מפלע ויבאכל חל וחומה וחדו אמללו: [איכה ב, ח]

ד) ונקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם:

[שמות יב, ז]

ה) בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ונעצם לא תשקרו בו: [שמות יב, מ]

ליקוטי רש"י

[התחלה בדרך פה:]

אחת לכספא ודהבא. כשמטנין עם זופרי זהב לעשות טבלא בת תשס ואו בת עשר צלמה של משה עושין אותה למדת האמה הימירה עליה חצי אצבע ולא צלומה שימירה עליה אצבע לפי שאומנות יקרה היא ואין טוב להפסידן כל

כן [מנחות צח ע"א]. שכלאחא טורח היא. ו**אחת צבינא**. דחומה נטלין בשל משה ומחזירין צלומה שימירה עליה אצבע [זכורות מ ע"א]. תנן הדרגות. שחומת ירושלים ועובי רגלש החומה גובה כלנים ואע"ג דזעובי השערים לא אמרן הכי הסם כדמפרש טעמא בגמרא מפני המלורעים [ולעיל פה:]. עובי חלל החלונות כפחומות העזרה סביב מנפסים ועובי החומה כרגלשה למעלה [זבחים נה:]. **מבליא בריבו** ממונו. כדלמרי' וכו' שאין האוכל אוכל בשתי מקומות [לקמן פט ע"ב].

ביצד צולין

פרק שביעי פסחים

פו.

מאי לאו דאכלי ציה בגגין. אלמא גגי ירושלים נתקדשו: **אין מפטירין**. כשהגיע זמנו להפטר מן הסעודה דהיינו אחר הספת שהוא נאכל **בחרונה על השצב שכן חוצת כל הקרצנות כדקיימא לן** ^(ב) סולין דף קלג:) **למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין אין נפטרינן על ידי אפיקומן: ואמר רב**. אפיקומן לשון הולואו כלים מכאן ונלך ונאכל עוד בתצורה אחרת: **שלא בשעת אכילה**. קריאת ההלל לאחר

אכילה: פעם אחת בשנה. ציה"כ תיקון אלמא עליות נתקדשו: **שאני היבץ**. דכתיב ציה ועליותיו וכתיב הכל ככתב מיד ה' עלי השכיל אלמא **קדוש: בקודש**. בעזרה: ופתוחות **צחול**. שאין להם פתח לעזרה אלא להר הצית: **תוכן חול**. כקדושת הר הצית ולא כעזרה דצחר פתיחה אזיל: **בשגגותיהן שוין לקרקע עזרה**. שהלשכות צנויות מחילות תחת הקרקע הלכן גגים דידכו הוו להו כי ארעא: **כי אמרה רבי יוחנן**. להא דמחילות לא נתקדשו צפתוחות להר הצית דגבי שלוח צעל קרי המשחלח חוץ להר הצית אמרה צאלו דברים ^(ב) דקאמר מחילות לא נתקדשו וצעל קרי משחלח חוץ לשתי מחנות ומותר ליכנס צמחילות דהר הצית: **כי תניא**. דהיא. דתוכן קודש צפתוחות לעזרה.

להכי נקט פתוחות דצחר פתיחתן אזלינן: **והתניא מחילות שתחת היבץ חול**. וקא סלקא דעתך צפתוחות לעזרה קאמר ומשמין צפתוחות לחול שמחילות מהלכות מתחת אחת עשרה אמה שאמורי צית הכפורת עד שנפתחות להר הצית מחוץ לעזרה: **ת"ש וגגו קודש**. גגו של היכל וסיפא דהא דרבי יהודה היא והכא לא מצי לשנויי כדלעיל מהיכל ניתב איניש דהא גגו לא כתיב בקרא: **גגין חלץ**. שבעזרה ולשכותיה: **אין אוכלין שם קדשי קדשים**. הנאכלין בעזרה ואין שומטין שם קדשים קלים הנשטטין צכל מקום בעזרה: **לאותן שתי אמות**. להכי קדשי גגין לשימוש נתינת כלי קודש הכריכין לצנין אצל לא הכריכין למוצא כדאשכחן שאותן שתי אמות מקלות של מדה היו נמוות גבוהה השער שהוא בגגין ובעליות: **דתנן שתי אמות**. קני מדה היו צושון הצירה והוא צית הצנוי על גובה השער כדתנן במסכת מדות ^(פ"א מ"ג) שער המזרחי ועליו שושן הצירה צורה מציירת ומפרשטין צמנחות כדי שידעו מהיכן צאו ולהכי הוא דקדשי גגין לכל דמזין לשתי אמות דלא היו לורך המוצא אצל למילתא אחריתי לא קדשו: **ש"י משה**. ששה טפחים: **ולמה היו אחת גדולה ואחת קטנה**. מסיגי להו בשל משה: **שיהו אומנין**. ששכרן לצנות כך וכך אמות נוטלין למדת הקטנה של משה ומחזירין הצנין לגוצרין למדה האחת מאלו הגדולות כדי שיוותרו משלחן להקדש ולא צלמוס שמה יהנו מן ההקדש צחנס ויצואו לידי מעילה: **ותרתי**. גדולות למה לי מסיגי בשל משה וצחרל מהכן: **חדא דדהבא וכספא**. צו שאין יתירה על של משה אלא חצי אצבע היו לאומנות זהב וכסף כמין טבלאות וסולמנות שהן לאומנות כצידה וצו שימירה עליהן^[א] אצבע היו מחזירין צנין אצנים ומוסיפינן על תנאן אצבע לכל אמה: **עובי החומה**. אלמא ראש החומה נתקדש דדמו לגגין ועליות: **בר שורא**. חומה קטנה לפנים מן החומה גדולה והיא נמוכה ושוה לקרקע גובה העזרה שקרקע העזרה הולך וגובה ועולה צמעלות: **בתנ"י שתי חבורות שהיו אוכלין**. פסח אחד צצית אחד: **אלו הופכין פניהן איצף**. אינן צריכין להסב אלו כנגד אלו להיות נראין כחצורה אחת אלא רשאין להפוך פניהם אלו אלין ואלין נראין כשתי חצורות לא איכפת לן כדליף צגמרא שהפסח נאכל אף בשתי צתים לשתי חצורות: **והמייחם**. שמתממין צו חמין שמוזגין צו היין רשאין לתת צלמלע כדי שיהא נוט לשמש המשמש לשתייהן למזוג משם לכאן ולכאן ואין צריכין לשנות משאר מנהג כל השנה ואף על פי שמתפסיק צין החצורות לא איכפת לן: **ובשהשמש**. משמש^[ב] לשתייהן עומד מחצורה אחת שהתחיל לאכול עמה מן הפסח למזוג לתצורה האחרת: **קופין את פיו ומחזיר את פניו**. לצד חצורתו שלא יתשדוהו צצית אחד יאכל שאין אדם אחד אוכל צצתי צתים וצחי חצורות ההופכות פניהן כשתי צתים דמו: **והבליח**. שהיא צושה רשאה להפוך פניה לצד אחר ולאכול כדאמרן פסח נאכל צצתי חצורות: **גמ' ע' הבתים אשר יאכלו אותו**. משמע שני צני אדם אוכלין פסח אחד צצתי צתים דכתיב יאכלו שנים אותו חד פסח צתים שנים: **יבול יחא**. אדם אחד אוכל צצתי מקומות כגון צצתי חדרים או צצתי חצורות ההופכות פניהם ח"ל צצית אחד יאכל ור' יהודה סבר יש אס למסורת כדלקמן יאכל כתיב משמע אדם אחד אוכלו צצית א' ולא צצתי צתים אצל גצי אוכלים הרבה כתיב צתים הרבה: **השמש**. שהיה צולוה ושכת והכניס כזית לתוך פיו והוא היה נמנה עליו: **אם פיקח הוא מבליא בריסו ממונו**. דאס יעמוד משם שוב לא יאכל: **מלמד שהאובץ אוכל בשני מקומות**. ויאכלו דכתיב בקרא אכל חד וחד מאוכלין קאי: **יכול**

ואחת קטנה. מסיגי להו בשל משה: **שיהו אומנין**. ששכרן לצנות כך וכך אמות נוטלין למדת הקטנה של משה ומחזירין הצנין לגוצרין למדה האחת מאלו הגדולות כדי שיוותרו משלחן להקדש ולא צלמוס שמה יהנו מן ההקדש צחנס ויצואו לידי מעילה: **ותרתי**. גדולות למה לי מסיגי בשל משה וצחרל מהכן: **חדא דדהבא וכספא**. צו שאין יתירה על של משה אלא חצי אצבע היו לאומנות זהב וכסף כמין טבלאות וסולמנות שהן לאומנות כצידה וצו שימירה עליהן^[א] אצבע היו מחזירין צנין אצנים ומוסיפינן על תנאן אצבע לכל אמה: **עובי החומה**. אלמא ראש החומה נתקדש דדמו לגגין ועליות: **בר שורא**. חומה קטנה לפנים מן החומה גדולה והיא נמוכה ושוה לקרקע גובה העזרה שקרקע העזרה הולך וגובה ועולה צמעלות: **בתנ"י שתי חבורות שהיו אוכלין**. פסח אחד צצית אחד: **אלו הופכין פניהן איצף**. אינן צריכין להסב אלו כנגד אלו להיות נראין כחצורה אחת אלא רשאין להפוך פניהם אלו אלין ואלין נראין כשתי חצורות לא איכפת לן כדליף צגמרא שהפסח נאכל אף בשתי צתים לשתי חצורות: **והמייחם**. שמתממין צו חמין שמוזגין צו היין רשאין לתת צלמלע כדי שיהא נוט לשמש המשמש לשתייהן למזוג משם לכאן ולכאן ואין צריכין לשנות משאר מנהג כל השנה ואף על פי שמתפסיק צין החצורות לא איכפת לן: **ובשהשמש**. משמש^[ב] לשתייהן עומד מחצורה אחת שהתחיל לאכול עמה מן הפסח למזוג לתצורה האחרת: **קופין את פיו ומחזיר את פניו**. לצד חצורתו שלא יתשדוהו צצית אחד יאכל שאין אדם אחד אוכל צצתי צתים וצחי חצורות ההופכות פניהן כשתי צתים דמו: **והבליח**. שהיא צושה רשאה להפוך פניה לצד אחר ולאכול כדאמרן פסח נאכל צצתי חצורות: **גמ' ע' הבתים אשר יאכלו אותו**. משמע שני צני אדם אוכלין פסח אחד צצתי צתים דכתיב יאכלו שנים אותו חד פסח צתים שנים: **יבול יחא**. אדם אחד אוכל צצתי מקומות כגון צצתי חדרים או צצתי חצורות ההופכות פניהם ח"ל צצית אחד יאכל ור' יהודה סבר יש אס למסורת כדלקמן יאכל כתיב משמע אדם אחד אוכלו צצית א' ולא צצתי צתים אצל גצי אוכלים הרבה כתיב צתים הרבה: **השמש**. שהיה צולוה ושכת והכניס כזית לתוך פיו והוא היה נמנה עליו: **אם פיקח הוא מבליא בריסו ממונו**. דאס יעמוד משם שוב לא יאכל: **מלמד שהאובץ אוכל בשני מקומות**. ויאכלו דכתיב בקרא אכל חד וחד מאוכלין קאי: **יכול**

מדת ב' אמות של כסף או של זהב כגון שרביט היו עשויות ומונחות באותו מקום ובהן היו משערין ונותנין לאומנין ולוקחין. ויש אומרים מקום היה בנוי בבית המקדש צורת שושן הבירה ועשו בה בנין אמה אחת כמדת משה רבינו שעשה בה כל כלי הקודש ותוספת חצי אצבע בקרן מזרחית דרומית בנין אמה ואחרת יתירה עליהן בקרן מזרחית דרומית. ומפורש במנחות פרק שתי הלחם נילושות אחת אחת כיון שהביא משנה זו גררה ופרקה פירש ענין שושן הבירה הנוכר בה נתן תחם כמדות פ"א (מ"ג) שער המזרחי ועליו שושן הבירה צורה מאי טעמא רב יצחק בר אבדימי ורב חסדא חד אמר כדי שידעו מהיכן באו כלומר בעונותיכם גליתם לבבל ועתה משם עליכם וכל זמן שרואין אותה הצורה וזוכרין הגלות והדורות הבאין מספרין לבניהם וחד אמר כדי שתחא אימת מלכות עליהן כלומר איצ"פ שאנו כאן תחת מלכות פרס אנו רבי נאי אמר לעולם תחא אימת מלכות עליך שנא' וירדו כל עבדיך אלה אלי וגו' ולא כתיב וירדת אתה ר' יוחנן אמר מהכא ויד ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו. ועלהו לתרופה חזיקה אמר להחיר פה אלמים בר קפרא אמר להחיר פה עקרות לקבל הרוין ואמרינן עלה ושתי אמות למה חד לדהבא וכספא וחדא לבנינא כלומר כשנותנין לאומנין כותל לבנות דבר קצוב כך וכך אמה בכך וכך דמים נותנין אמה באמה הקטנה והן בונין באמה הגדולה כדי שלא יהנו מן ההקדש יתר מכדי מלאכתן ויבואו לידי מעילה וכן בכלי זהב כגון השולחן והמנורה וכיוצא בהן. **פיי חומה שוה בקרקע עזרה** כגון בר שורא והוא החל שעושין החל נמוך והחומה שחוץ ממנה גבוהה וזה נקרא חל וזו נקראת חומה: **מתני' שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד** אלו הופכין את פניהם **ואוכלין וכו'**. פירוש משנתנו פסח אחד וחלקהו ואוכלין אותו בשתי חבורות. אוקימנא לרבי יהודה דתני בבית אחד יאכל ולא בשני בתים וכתבי קרא אחרינא אשר יאכלו אותו בהם מכאן שהפסח נאכל בשתי חבורות רבי שמעון אומר על הבתים אשר יאכלו אותו בהם מלמד שהאוכל

עין משפט

נר מצוה

קב א מיי פ"ו מהל' צית

הצמירה הלכה כז:

קו ב מיי פ"ו מהל' צית

הצמירה הל' ז:

קיא ג שס הלכה ח:

קיד ד שס הלכה ט:

קיה ה מיי פ"ח מהל'

מעילה הלכה ה:

קיר ו מיי פ"ה מהל' צית

הצמירה הל' ג:

קכז ז מיי פ"ט מהל' ק"פ

הלכה ג:

קכו ח שס הלכה ד:

קכז ט שס הלכה ה:

גליון הש"ס

גמרא שאני היבץ. עיין שנוטות יו ע"ב חוד"ה וטמא:

הגהות וצינונים

[א] וגנזכיו כצ"ל (גליון):

[ב] צ"ל ע"ציה (רש"ש):

[ג] צ"ל המושמש

[ד] שתייהן (דבש תמר):

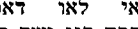
רבינו חננאל

[א] וגנזכיו כצ"ל (גליון):

[ב] צ"ל ע"ציה (רש"ש):

[ג] צ"ל המושמש

[ד] שתייהן (דבש תמר):

מאי לאו דאכלין הפסח בגג ושם קראו את ההלל דאלמא הגג נתקדש דאין לנו רשות לאכול את הפסח אלא במקום קדוש. ושנ"י כגון שאכלו הפסח בארץ ועלו בגג לקרות את ההלל. והא דתנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן פ"י שלא יעברו מחבורה לחבורה התם בשעת אכילה אבל בקריאת ההלל שרי: **ת"ש** מהא דתנן בתחלת כלים אבא שאול אומר עליו: **בית קדשי הקדשי** חמורה מבית קדשי הקדשים כו' הרי העליות נתקדשו. ודחי רב יוסף וכי **מהיכל** נתיב איניש כלומר שאני היכל דרחמנא גזר הכי שנא' ויתן דוד לשלמה בנו את תבנית האולם וגו' וכת' הכל ככתב מיד ה' עלי השכיל: **ת"ש** מהא דתנן בעשר שני פ"ג הלשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול וגגותיהן קדש הנה הגגות נתקדשו. ומשמני רב חסדא הגגות הללו שוין לקרקע עזרה וכקרקע הן חשוכין. אי הכי אימא **סיפא** בנויות בחול ופתוחות בקדש תוכן קדש וגגותיהן חול ואי לקרקע עזרה הויא להו מחילות ואמר רבי יוחנן מחילות לא נתקדשו אמאי תנן תוכן קדש. כי אמר ר' יוחנן בפתוחות להר הבית כי תניא ההיא בפתוחות לעזרה והתניא ר' יהודה אומר מחילות ושתי ההיכל חול ושתי בפתוחות לחול: **ת"ש** וגגו של היכל קדש ומתמיה' ותסברא גגין מי קדשי והא קתני סיפא גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשי' ואין שוחטין שם קדשי' קלים ואלא קשיא וגגו של היכל קדש. ושנ"י **באותן שתי אמות** כלומר הא דתניא גגו של היכל קדש באותן ב' אמות כדתנן במסכת כלים פט"ז שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית ואחת על קרן מזרחית דרומית. יש מי שאומר

שם. לאכילת קרבנות, פרש"י כגון חזה ושוק וחטאות ואשמות שהיחיד מביא והן אוכלין, וצ"ע דלענין אכילתם אין נפק"מ דאם הוה קרבנות ציבור ג"כ כיון דהוה ס"ד דלאכילה לא ניתן המלח כ"א להקרבה, ולמה נקט רש"י שהיחיד מביא, וצ"ע. ששם מולחין עורות. קדשים והלא הם ממש חולין.

שם. יאכלו שיאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא במיעוטה ויאכלוה דסיפא שלא יאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מדובה ע"כ, לשון רש"י. והנה כיון דיש דין שיאכל על השובע מ"ט בזמן שהיא מדובה אין נאכל על השובע הלא בזה שאכילה אחרונה יהיה על השובע לא מהני לאכילה ראשונה שאינה על השבע, וע"כ צ"ל משום דלא אפשר דחיישינן שיסאר ויהיה נותר, ואין זה חלוי במנחה גופא כ"א בהחלוקה דכל הקדשים דאם מדובה החלק נאכל בלא חולין כדי שלא יהיה נותר. והנה בפסח ג"כ יש דין דנאכל על השובע וא"כ איז זה דין מיוחד לפסח כ"א בכל הקרבנות, וגם בחלק הבעלים יש דין זה, וגם דאין זה דוקא בכזית הראשון דפסח אלא בכל קרבן הפסח יהיה דין דנאכל על השובע, אמנם צ"ע לפי"ז דהרי היו מקריבין עם הפסח חגיגה ואח"כ היה אוכל הפסח כדי שיהא נאכל על השובע, והלא גם בחגיגה יש דין דנאכל על השובע כיון דזהו דין בכל הקרבנות ולמה אוכלין החגיגה בלא שובע.

והנה החוס' בפטחים דף ע" ע"א הביאו ירושלמי דדין זה דנאכל על השובע בפסח הוא משום שלא יבוא לידי שבירת עצם עיי"ש, הרי דשיטת הירושלמי דאין בפסח הדין הכללי דכל הקדשים דנאכלין על השובע, והטעם מכיון שזה אכילת בעלים דדוקא בחלק הכהנים יש דין דנאכל על השובע, אמנם לפי"ז צ"ע לבן תימא דס"ל דגם בחגיגת פסח יש דין שבירת עצם א"כ למה הוא נאכל תחילה בלא שובע לשיטת הירושלמי ומ"ש זה מפסח נצ"ע. אולם מהרמב"ם משמע דאין זה משום שבירת עצם כ"א זהו דין דנאכל על השובע דנלמד מקרא במכילתא, (ולדעת הירושלמי צ"ל דדרשת המכילתא אסמכתא בעלמא והטעם הוא משום שבירת עצם).

אכן נראה דיש בזה פלוגתא, דשיטת רש"י דקרא דואכלו אותם אשר כופר בהם קאי בין על אכילת בעלים בין על אכילת כהנים, וכך נראה גם דעת הרמב"ם בסה"מ, אבל דעת הרמב"ם בפ"ט מעה"ק דבק"ק דהיא אכילת כהנים יש מצוה לאוכלן אבל בקדשים קלים אין זה חיוב אלא כל האוכלן יש באכילתן מצוה כמו תרומה עיי"ש, ולפ"ז נראה דדין אכילה על השובע שייך רק בק"ק משום דכיון דיש מצוה לאוכלן ע"כ הוה זה דין קיום מצוה מן המובחר (כלשון הרמב"ם) לאוכלן על השובע שזהו. אכילה מובחרת, אבל קדשים קלים כיון דאין מצוה לאוכלן לא שייך עליהו דינים באכילתן שיהיה מן המובחר כיון דאין כלל חיוב לאוכלן, ולפ"ז בפסח כיון דיש ג"כ מצוה לאוכלן ע"כ שייך בו דין על השובע דזהו דין בחיוב מצוות אכילתו שיהיה נאכל מן המובחר, אבל בשאר קדשים קלים כיון דאין מצוה לאוכלן אין בהם דין שיאכלו על השובע, ובזה מיושב הא דהחגיגה היתה באה כדי שיהא הפסח נאכל על השובע ובהחגיגה עצמה אין מצוה לאכלה על השובע כיון דהויה כשאר קדשים קלים וכמסנ"ח.

והנה בתמורה דף כ"ג על הא דאמרינן התם ולא עשו תקנה בקדשים מייחתי הך ברייתא דבמרובה לא היו אוכלין חולין עמה, ומפרש בגמ' כדי שלא תהא אכילה גסה, וברש"י פירש משום שלא יבא לידי נותר, והנה שני הטעמים צ"ע דהא אכילה גסה אין זה תקנה בקדשים כ"א בהכהן האוכלן שיהיה אוכלן אכילה ראויה אבל אין זה תקנה בקדשים, ולפירוש רש"י שלא יבואו לידי נותר ג"כ אין זה תקנה בהם כ"א כדי שלא יעבור עליהן ויותרו ולכן אינו אוכל עמהן חולין אבל אין

זה חקנה בהם, ואפשר לומר וכיון דמצות אכילת קדשים היא המצוה שיהיו הקדשים נאכלין א"כ באוכלן אכילה גסה הרי אין הקדשים נאכלין ודינם וזהו חקנה בקדשים אבל לרש"י שפירש שלא יבא לידי נותר צ"ע. והנה לפי הנ"ל יוצא דלהרמב"ם דוקא בכזית שאוכל לחובת פסח יש דין על השובע, אבל צ"ע בלשון הרמב"ם.

בומב"ם פ"י מק"פ הי"ב כתב דבהיו הפסחין מרובין אין מביאין עמהן חגיגה, והנה בהיו הפסחין מרובין הלא גם האוכלין מרובין, ובפ"מ פירש משום שאין זמן לשוחטן, אולם זה שייך רק אם חגיגה קרבה אחר התמיד ע"כ אין זמן לשוחטן, אבל אם החגיגה קרבה קודם התמיד לא שייך טעם זה, וצ"ע. שם. דנין דבר הבא עמה בכלי אחד וכו', וצ"ע דהא דהמלח בא עמה בכלי אחד היינו משום שהיה מקטירו בה, אלא דכוונת הגמ' דבאין עמה בכלי אחד היינו דשייכי להקרבן משא"כ עצים דאין שייכים להקרבן, ומשום לבונה דבאה עם המנחה בכלי אחד נקט האי לישנא אבל הכונה בזה ששייך להקרב. ובתוספתא נראה דהגירסא להדיא דמלח בא עם המנחה כנ"ל ולא דבא בכלי אחד והכוונה אחת.

שם. העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא, עיין פירש"י, וצ"ע מאי קמ"ל בזה וכיון דמוסדן לציבור פשיטא דיכולין לעשות כן, וצ"ע. שם. אלא שהכהנים דורשים מקרא זה לעצמן וכל מנחת כהן כליל תהיה וכו', והנה צ"ע כיון דמ"מ מנחת ציבור היא וא"כ הכהנים ג"כ מתכפרים בה ודין מנחת כהנים הלא תלוי במתכפר דאף אם ישראל יביאנה להחכפו בה כהן ג"כ נטרפת, וא"כ בין כך ובין כך הכהנים מתכפרים ג"כ זמאי הוויחו בזה ולא היו שוקלים, והיה אפשר לומר דבאמת גם היכא דהמנחה היא ממון כהנים לחד אית בה דין מנחת כהן דכליל, והואיה דמנחת כהנת אף דהיא המתכפרת מ"מ כיון דיש להבעל חלק בהממון מיקריא מנחת כהנים והויא כליל, וא"כ לפ"ז י"ל דאח"כ דבשל ציבור אין דין מנחת כהנים מצד מה דהכהנים מתכפרין ומש"ה לא איכפת לן במה דמתכפרין. גם הכהנים כיון דזה דין דמנחת ציבור אינה כליל, אבל אם היו שוקלין א"כ היה להם חלק ממון וע"ז כבר היה דין כליל, אמנת מ"מ צ"ע כיון דסוכ"ס השקלים שייכי לציבור א"כ אין זה ממון היחיד, וצ"ע.

שם. דמייתי ומסד להו לציבור, וצ"ע כיון דיש דין של תרומת הלשכה ומחרימין על הגבוי ועל העמיד לגבות א"כ צריך להיות דוקא מהשקלים ולא מסתם נדבות ציבור וא"כ איך אפשר להיות התרומה מהמוסרים לציבור והלא צריכים מהשקלים, וצ"ע.

דף כ"ב ע"א. סד"א כי זכי להו דחמנא לישראל דאית להו לשכה והו' ע"כ, באמת יל"ע אמאי נקט הגמ' סד"א הלא כך היא המסקנא דכהנים אין להם חלק במלח משום שאין שוקלין והוצרכו לתנאי בי"ד אבל בלא תנאי לא היו נוטלין ממלח של ציבור. מה דמסקינן כאן דמלח משל ציבור אינו דין דוקא משל ציבור ומשל יחיד פסול דא"כ האין סד"א דלכהנים אין נותנין מלח משום דלית להו חלק בשקלים א"כ מאין יסלו מלח לקרבניהם אם יש דין דוקא משל ציבור, אלא ע"כ הפירוש דיכולין ליקח משל ציבור. וצ"ע דהא בפשוטו משמע דהא דמלח משל ציבור אין זה יכול לבוא גם משל ציבור אלא דבעי דוקא של ציבור ולא של יחיד, דהא בעצם דבעי משל ציבור דילפינן ממזבח והחם הלא הדין דיהיה דוקא משל ציבור ולא משל יחיד, וכן מפורש להדיא

השנויים כאן רק מטורפי לטומאה וצפנ"ע אינם מטמאים, או דמטמאים גם צפנ"ע.

ברין למשחה בחלק הבעלים

(א) בגמ' אבל הכא אימא למשחה לגדולה בדרך שהמלכים אוכלין, וכו'. מצוה דגם באכילת עור האליה שהיא מחלק הבעלים צעין למשחה, ומוכח דגם בחלק הבעלים צעין קיום למשחה לגדולה. ויעוין במל"מ פ"י ממעה"ק הל"י שהביא דעת החוס' (לקמן עה: ד"ה צכור) דצדצר שאינו מתנות כהונה לא שייך דין למשחה, וא"כ בחלק הבעלים נח צעין למשחה, וכתב לדקדק כן גם מדברי הרמב"ם שם, וצ"ע מסוגיין דמוכח דגם בחלק הבעלים צעין למשחה.

וז"ל הרמב"ם שם: "ומותר לאכול את הקדשים בכל מאכל, אפילו הכהנים מותרין לאכול חלקם צין מקדשים קלים צין מקדשי קדשים בכל מאכל, ולשנות באכילתן ולאוכלם כלויים שלוקים ומצושים ולתת לתוכן תבלין של חולין", וכו'. וצ"צ הלשון "אפילו הכהנים מותרין", דאיזו רבותא איכא לכהנים בהלכה זו, ומינה דיין המל"מ דס"ל כחוס' דבחלק הבעלים לא צעין למשחה, והיא הרבותא, דלא מיבעיא דמותר לאכול קדשים בכל מאכל בחלק הבעלים דלא צעין צו למשחה, אלא אפילו בחלק הכהנים דצעין צו למשחה מותר לאכול בכל מאכל ולשנות באכילתו, ע"ש. וצ"ע טוובא דצדציו, דלקמן 5: איתא להאי דינא דמותר לכהנים לשנות באכילתן, ושם נא. קאמר דהטעם שרשאין לשנות הוא משום למשחה, הרי דדין למשחה הוא הגורם דמותר להם לשנות, ומפורש להיפך מדברי המל"מ, וצ"ע. (ולפ"ז

אי נימא דבחלק הבעלים לא צעין למשחה, א"כ בחלקם יהיה חסור להם לשנות באכילתן, וצ"ע. ואיסור השינוי הוא כאיסור השינוי באכילת פירות שביעית ומע"ש, עיין ברמב"ם פ"ה משו"י הל"ג).

ומ"מ דצדצרי החוס' לקמן מפורש דבחלק הבעלים לא צעין למשחה, וצ"ע מסוגיין דמפורש לכאורה לא כן. ואולי י"ל דכונת הגמ' הכא לא לית שערית חטאת שאינה קריצה ונאכלת לכהנים בלבד, אך זה דוחק דבגמ' סתמא קאמר, וגם עיקר מחניתין בשלמים מיירי כמ"ש רש"י במשנה.

ונראה ליישב, דהכא ס"ד דמשום דצעין למשחה וצדצר האליה לא שייך כן, משום כך פקעה מצות האכילה מעור האליה, והגם דצ"צ מה שייך זה לזה, מ"מ כך מצוה דרק חלקי הצדצר דמצי לקיים בהם דין למשחה איכא צהו מצות אכילה. ומעתה י"ל, דהא"נ צודאי באכילת הבעלים לא צעין קיום למשחה בפועל, ומותר להם לאכול חלקם כרצונם, אולם בכדי לקבוע איזה חלק נכלל במצות האכילה, לענין זה צעין למשחה גם בחלק הבעלים, דכל חלק דלא שייך לקיים צו למשחה הרי הוא מופקע ממצות אכילת קדשים צין של הכהנים וצין של הבעלים, ולכך צסוגיין דאיירי לענין אם עור האליה הוא בכלל המצוה אמרינן דחלוי צהא אם מצינו לקיים צו דין למשחה או לא, ודו"ק.

(ב) בעיקר המצוה דצדצרי חוס' דבחלק הבעלים לא צעין למשחה יל"ע, דהנה הראשונים נחלקו לענין מצות אכילת קדשים בחלק הבעלים, שיטת רש"י צפסחים נט.

כוכבים", עכ"ל. ומשמע מזה דס"ל דליכא צהן קדושה פורתא, ולכך אסור למוכרן אס לא הסריחו, אמנם בדברי הרמב"ם הנ"ל מצואר דליכא צהן קדושה כלל, ומשמע דשרי למוכרן לעכו"ם ולהאכילם לכלבים בכל אופן. וע"ע ברדב"ז פ"ט מזכורים שם שכתב: "ודוקא צומן שהכהנים עצמן אוכלין המתנות, אבל אס נתן או מכרן, הישראל אוכל אותם כמו שיראה, מדע שאם רצה להאכיל אותם לעכו"ם או לכלבים הרשות בידו", עכ"ל. ומצואר דהא דשרי למוכרן לעכו"ם ולהאכילן לכלבים הוא גם באופן שטובים למאכל, ולכך יליף מינה דשרי לישראל לאוכלם בכל שיראה, ומצואר דלא כמהרש"ל.

והנה בדברי הפוס' דלקמן נתבאר רק דבחלק הצעלים לא צעין למשחה, ובדברי הרדב"ז נתבאר טפי, דגם אס הישראל קנה מהכהן את חלקו אינו צריך לאוכלו בדיני למשחה, וכן מצואר ברש"י בצכורות כז. (ד"ה אבל הני מתנות זכור), והביאור הוא כנ"ל, דדין למשחה הוא מדיני מתנות כהונה, ולכן דוקא הכהן שאוכלם מדין מתנו"כ צריך לאוכלם בדיני למשחה, משא"כ הישראל שלקחם הימנו. ולפ"ז יל"ע צכהן שקנה את המתנות מכהן, האם צריך לאכלם בדיני למשחה, מי נימא דכיון דצעטם הם מתנו"כ וכהן אוכלם ממילא צעי לאוכלם בדיני למשחה, או שמא היות ולא צאו לידו מכח מתנו"כ לא צעי, ונ"ע.

ולפי המצואר דדין למשחה הוא משום לחא דמתנות כהונה, ולא אחי משום המתנות עשה דאכילת קדשים, יגדל החימה בסוגיין אמאי ס"ד דמשום דין למשחה פקעה מלות אכילה מעור האליה, הא אינם שייכים זה לזה.

(ד"ה צשאר ימות השנה) דגם היא צכלל המלוא, ושיטת הרמב"ם צפ"י ממעה"ק הל"א ובספר המלכות עשה פ"ט דהמלוא היא בקדק"ד, ואכילת קדק"ל אינה אלא נטפלת למלוא (עיין חדושי מרן רי"ז הלוי עה"ת פ' שמיני ד"ה מדוע, וע"ע בדברינו לעיל ט. עמוד קכח), ונ"צ אמאי לא צעין למשחה בחלקם, הא לכו"ע גם צה מקויים מלות אכילת קדשים.

והביאור צוה, דדין למשחה לא אחי משום מלות עשה דאכילת קדשים, אלא הוא מדיני מתנות כהונה. יעויין ברמב"ם פ"ט מזכורים הל"כ שכתב דדין זרוע לחיים וקיצה: "ואם רצה הכהן למכור המתנות או ליחנן צמתנה אפילו לעכו"ם או להאכילן לכלבים מאכילם, שאין צהן קדושה כלל", ואף שאין צהם שום קדושה כתב צהלכ"צ שם: "ואין הכהנים אוכלין המתנות אלא צלי צחרדל שנאמר למשחה כדרך שאוכלים המלכים", עכ"ל. ומצואר דגם צמתנות שאין צהם שום קדושה צעין למשחה, ומוכח דדין למשחה לא אחי משום מלות אכילת קדשים, אלא דין מתנות כהונה הוא המחייב לאוכלם בגדולה, ולכך גם מתנות כהונה שאין צהם שום קדושה צעין למשחה באכילתם. ומשום כך בחלק הצעלים לא צעין למשחה, דרק באכילה הצאה מדין מתנות כהונה צעין כן.

ויעויין צשו"ע יו"ד סימן ס"א סעיף י"ג שכתב כהרמב"ם דמותר להאכיל ג' מתנות אלו לכלבים ולמוכרם לעכו"ם, וכתב הש"ך שם (סק"ה): "וכתב המהרש"ל וכו', נראה דוקא היכא שאינם ראויים לאכילה, כגון שהסריחו או שצאו מזהמות כחושים ורעי צשר שיכול להאכילם לכלבים או למכרן לעווד

ועוד נ"ע האם להו"א דליכא מצות אכילה צעור האליה שרי לכתחילה להותירו ואין צו איסור נותר כלל (דאם איכא ציה איסור נותר אמאי אין מחשצין עליו מחשצת חוץ לזמנו), ונ"ע.

בחלקי בהמה שסופן להקשות לענין במה דינים

רש"י ד"ה מצטרף, לטמא טומאת אוכלין בכביצה או טומאת נבילות בכזית, ע"כ. מצואר דרש"י ס"ל דהמשנה דאלו שעורותיהן כצערן מיירי גם לענין טו"א ולא רק לענין טומאת נבילות. אולם הרמב"ם מציא הדין משנה רק לענין טומאת נבילות, עיין פ"א מטו"א הל"ט, ולא הציא לענין טומאת אוכלין.

ואמר מרן זצ"ל בשם מרן הגר"ח זצ"ל בטעם הדבר, דהנה הציאור בפלוגתא התנאים צצרייתא צסמוך אס עור הראש של עגל הרך דינו כצער או לא, הוא משום שעור הראש סופו להקשות, ופליגי אי אזלינן צתר השתא דרכיך או צתר לצסוף שיתקשה, ופלוגתא זו שייכא רק לענין טומאת נבילות דצעינן לה שס צער, וצזה יש לדון אס דצר ססופו להקשות אין שמו צער, או דלמא כל זמן היותו רך שמו צער, אצל לענין טומאת אוכלין העיקר הוא אס ראוי לאכילה, וכיון דהשתא ראוי לאכילה ודאי מטמא טומאת אוכלין, ואין שום גריעותא צכך שיתקשה לצסוף, ולא שייך שום פלוגתא צזה לענין טומאת אוכלין, ולכן ס"ל להרמב"ם דכל הנידון התס לא שייך לענין טומאת אוכלין, ולפיכך לא הציאו אלא לענין טומאת נבילות.

ובעין הדברים מצינו גם לענין קרבן פסח, עיין צרמב"ם פ"י מק"פ הל"י שכתב:

"גידין הרכין ססופן להקשות אע"פ שהן ראויין לאכילה עתה ונאכלין צפסח אין נמנין עליהן", ע"כ. ואמר מרן הגר"ח זצ"ל, דמדוקדק מדצריו דרק להימנות א"א על גידין אלו, אצל האוכלן מקיים מצות עשה דאכילת קדשים, שהרי כתב "ונאכלין צפסח", והטעם צזה כנ"ל, דלענין מינוי צעינן להימנות על צער הפסח, וצזה שייך לדון אס דצר ססופו להקשות דינו כצער או לא, אצל לענין קיום מצות אכילת קדשים, כל שאוכל דצר הראוי לאכילה קיים המצוה, ומה צכך שצסופו יתקשה. (אצל לענין מצות אכילת פסח נ"ע, דלכאורה צעינן לזה צער דוקא, כדכתיב "ואכלו את הצער צלילה הזה". אולם א"כ נמצא דמש"כ "ונאכלין צפסח" כוונתו רק דשרי לאוכלן ומקיים צזה מצות אכילת קדשים, אצל מצות אכילת פסח לא מקיים, ונ"ע דהיה לו לרמב"ם לפרש דהאוכלן לא קיים מצות אכילת פסח, ונ"ע צזה.)

ובן מוכח נמי מדינא דשליא, דלענין פיגול מסיק לקמן לה: דאס פיגל צוצח נחפגלה השליא, ופסק הרמב"ם צפי"ח מפסוקי"מ הלכ"ג דהאוכל מצער השליא חייב משום פיגול כאוכל מצער הזבח, ומצואר דשליא ראוי לאכילה. אולם לענין איסור נבילות כתב צפ"ד ממאכ"א הל"ח: "האוכל מנצלה וטריפה וכו' ומן השליא שלהן אע"פ שהוא אסור הרי זה פטור, מפני שאלו אינן ראויין לאכילה", ע"כ. ומצואר נמי כחילוק הנ"ל, דלענין איסור נבילות צעינן שס צער, וכיון דלשליא ליכא שס צער אין צה איסור נבילות, אצל לענין פיגול חיוצא חלי צמידי הראוי לאכילה, וכיון דראוי לאכילה חייבין עליה משום פיגול. (אך נ"ע לשון הרמב"ם: "שאלו אינן ראויין לאכילה",

מצוה ו

מצות אכילת בשר הפסח

לאכול בשר הפסח בליל חמישה עשר בניסן, על פי תנאים שבכתוב^א, שנאמר [שמות י"ב, ח'] ואכלו את הבשר בלילה הזה. ומשרשי מצוה זו, מה שכתבנו בשחיטתו^ב, כדי לזכור הנסים הגדולים שעשה לנו האל שהוציאנו מעבדות. דיני המצוה, כמה חייב כל אחד לאכול ממנו לכל הפחות, והנמנין עליו איך יתנהגו עד שיאכלוהו, שלא לצאת מן החבורה, ושלא ישנו, ויתר פרטיה, מבוארים בפסחים [דף ס"ו ע"א ואילך]. ונהגות בזכרים ובנקבות. והעובר עליה ביטל עשה. וכלל גדולי בכל התורה לכל שאומר שיבטל מצות עשה, שכופין אותו בית דין, אם יש כח בידם, עד שיקיימו.

מצוה ז

שלא לאכול הפסח נא ומבושל

שלא לאכול בשר הפסח נא ובשל כי אם צלי אש, שנאמר [שמות י"ב, ט'] אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש. הענין הזה, שלא יאכל אותו קודם גמר בישולו ואפילו בצלי, וזהו פירוש נא, שהבשר שהתחיל בו מעשה האור ונצלה מעט ואינו ראוי לאכילת אדם עדיין נקרא נא. אבל כשהוא חי לגמרי שלא התחיל בו האור כלל, אין זה בכלל לאו דנא ללקות עליו משום אל תאכלו ממנו נא, אבל אסור מדאוריתא, שכל שאינו צלי אש אסרה התורה דרך כלל^א. ופירוש בשל, שבישלו במים או בכל משקה או במי פירות, שנאמר ובשל מבושל, ריבה הכל^ב. **משרשי מצוה זו, מה שכתוב בשחיטתו^ג, לזכור נס יציאת מצרים. וזהו**

ו. בא עשה ג'. רמב"ם עשין נ"ו, הלכות קרבן פסח פ"ח. סמ"ג עשין רכ"ה.

ז. יג, בא לאו א'. רמב"ם לאוין קכ"ה, הלכות קרבן פסח פ"ח. סמ"ג לאוין ש"נ שנ"א.

ו. א. והוא שיהיה צלי, ושיאכל בבית אחד, ושיאכל עם מצות ומרורים, סה"מ להר"מ. ב. עיין לעיל מצוה ה' ובהערה ד'. ג. כתובות פ"ו ע"א: במצות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה, לולב ואינו עושה, מכין אותו עד שחצא נפשו.

ז. א. וביטל מצות עשה, שנאמר צלי אש, הא שאינו צלי אסור, ר"מ שם ה"ו. ב. כדדרשינן בפסחים מ"א ע"א. ג. לעיל מצוה ה'.

שנצטוינו לאכול צלי דוקא, לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכול בשר צלי, לפי שהוא מאכל טוב ומוטעם, אבל שאר העם אינם יכולים לאכול מעט בשר שתשיג ידם כי אם מבושל, כדי למלא בטנם. ואנו שאוכלים הפסח ליכרוך שיצאנו לחירות להיות ממלכת כהנים ועם קדוש ודאי ראוי לנו להתנהג באכילתו דרך חירות ושרות. מלבד שאכילת הצלי יורה על החפזון שיצאו ממצרים ולא יכלו לשהות עד שיתבשל בקדרה^ד.

דיני המצוה, כגון אם עשהו צלי קדירה או סכו במשקין או במי פירות או במים או בשמן תרומה, מה דינו, ויתר פריטה, מבוארים בפסחים [דף מ' ע"ב]. ונוהגת בזכרים ונקבות, בזמן הבית. והעובר עליה ואכל נא או מבושל לוקה. וכן אם אכל שניהם כאחת לוקה מלקות אחת, ששניהם לאו אחד לדעת הרמב"ם זכרוננו לברכה^ה. והרמב"ן זכרוננו לברכה מנה אותן שני לאוין, וכתב [בהשגותיו לשורש התשיעי] שלוקין עליהן על כל אחד ואחד, דכיון דכתיב אל תאכלו כי אם צלי אש, מיפרט בנא ומבושל למה לי, שמע מינה ללקות על כל אחד ואחד מן הפרטים.

ואמר זכרוננו לברכה כי בכל המצות יהיה המנין כן, שכל הנפרטים בתורה אחד אחד והם דברים חלוקים נמנה כל אחד למצוה אחת בחשבון המצות, כגון זה דנא ומבושל, וכן אתנן ומחיר, ושאור ודבש^ו וזולתם. ואמנם בענין המלקות יש חילוק בהם, שכל הנפרטים בלאו אחד אין לוקין עליהם אלא מלקות אחת, כגון אתנן וזנה ומחיר כלב, ושאור ודבש, משפט גר יתום^ז, וכיוצא בהן כולל, אבל הלאוין שיש בהן כלל ופרטים^ח בתחילה או בסוף, כגון זה הלאו שפורט נא ומבושל וכולל אל

ד. ב"ב ליתא תיבה זו. ה. ב"ב — "וגוי" כלשון הפסוק שמות י"ט, ו. כדרשין בחולין קל"ב ע"ב בשאר קרבנות מ"למשה" במדבר י"ח, ז. ב"ב "כדי לבשליו". ח. כמ"ש במורה נבוכים הג"ל במצוה ה' הרהר ה'. ט. כמ"ש בשורש התשיעי וז"ל, והמין השני הוא שיבא לאו אחד יאסור דברים רבים עטופים קצתם על קצתם וכו', שאינו חייב אלא אחת להיותו לאו שבכללות וכו', נמנה אותו מצוה אחת כפי מה שהשרשנו בזה השרש שלא ילקה אחד שתי מלקיות משם אחד בשום פנים וכו', שאנחנו נמנה זה הלאו מצוה אחת ולא נמנה לא תאכלו נא מצוה אחת ולא תאכלו מבושל מצוה אחרת, אחר שלא ייחד לכל ענין לאו בפני עצמו ולא אמר אל תאכלו ממנו נא ולא בשל מבושל, אבל בא בלאו אחד כולל שני ענינים ועטף אחד מהם על האחר, ובשני מפסחים אמרו אמר אביי אבל נא לוקה שחיים, מבושל לוקה שחיים, נא ומבושל לוקה שלוש, וזה כי הוא סובר שלוקין על לאו שבכללות וכשאל נא עבר על שני לאוין, אחד מהן אל תאכלו ממנו נא, והשני לאו נלקח מכללא, כי הוא אמר לא תאכלו אלא צלי וכבר אכלו בלתי צלי, וכשאלו נא ומבושל לוקה לפי דעתו שלש וכו', ורבה אמר אין לוקין על לאו שבכללות, איכא דאמרי חדא מיהא לקי וכו', והאמת שהוא לוקה אחת בין שאל נא או מבושל או נא ומבושל אחת בלבד הוא לוקה, ולכן נמנה אמרו יתעלה אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל מצוה אחת. עי"ש באריכות וראה מ"ש הרב המחבר לקמן מצוה קס"ד. י. לקמן מצוה תקע"א. יא. לקמן מצוה קי"ז. יב. לקמן מצוה תק"צ. יג. ברפוסים "ופרטו".

מלוא שיהיה קרב בשמונה ומחלה, גם בערבי פסחים
לא היו מצטלים מלוא זו].

20/07/2018

ומעתה נראה לומר דגם רבא דפליג אריב"ל, וס"ל
מלותו דתמיד משינטו לללי ערב, גם לרבא
תרי דיני איכא צמעשה התמיד, דעיקר זמנו הוא משש
שעות ולמעלה, אך יש בו דין נוסף בעשיתו שיקרב
מכי ינטו לללי ערב, שיהיה היכר צמעשה ההקרבה
שהוא קרב צבין הערבים, אך זמן זה אינו זמן בעלם
הקרבן תמיד, אלא הוא דין צמעשה הקרבת התמיד
שיהיה קרב מכי ינטו לללי ערב. וא"כ מיושבים היטב
לשונות רש"י, דמחד גיסא עיקר זמן התמיד הוא כל
השש שעות אחרונות, וזהו שכ' רש"י דכל שש שעות
אחרונות כשירות, דרק השש שעות הם לעיכובא, אבל
גוף המעשה הקרבה מלותו לכתחילה, שיהיה מכי ינטו
לללי ערב דהיינו מחלי שבע ואילך.

וא"ש היטב שיטת הרמב"ם דזמן התמיד והפסח
משש שעות ומחלה, ומאידך מצואר בגמ'
דזמן הפסח הוא משש שעות ולמעלה, ונראה לומר
ג"כ ע"פ הכ"ל, דהזמן של הקרבן הוא מחלות ואילך,
ומה שיש דין הקרבה מכי ינטו לללי ערב, הוא מלוא
בעלמא צמעשה ההקרבה שיהיה ניכר בהקרבה שהוא
קרב צבין הערבים, וכל' הרמב"ם 'שוחטין אותו
משיאריך הלל ויוכר לכל שהאריך', ואמנם זה הוא
מלותו מה"ת, אך אי"ז עלם הזמן של הקרבן, אלא
הוא דין צמעשה שחיטה וההקרבה, ולכן צמה שנוגע
להלואו של לא תשחט על חמץ דזמן שחיטה קאמר
רחמנא, וכמצואר בגמ' (ה, א), וכן השיעור של דרך
רחוקה שנקבע מזמן שחיטת הפסח, כל דינים אלו
תלויים בחלות היום ואילך, אך גוף מלות ההקרבה
היא רק משש שעות ומחלה, וכמש"נ.

סימן נב

בדין אכילה על השובע בק"פ

אוצר החכמה

בגמ' פסחים ע, א "חגיגה הצאה עם הפסח נאכלת
תחילה כדי שיהא פסח נאכל על השובע."
וכבר עמדו בזה מה נתחדש בק"פ טפי מכל
הקרצנות, הלא גם בכל הקרצנות יש דין אכילה על
השובע, וכדפסק הרמב"ם צפ"י מהל' מעשה
הקרצנות הל' י"א "היתה להם אכילה מועטת אוכלין
עמה חולין ותרומות כדי שתהיה נאכלת עם
השובע", וא"כ מהו הדין המיוחד בק"פ, וגם ל"ע
מאי אולמיה דק"פ מחגיגה שנאכל אחריה, הא גם
חגיגה אינה נאכלת אלא על השובע.

והנראה, דהנה הא דק"פ נאכל על השובע, נראה
דילפינן לה מקרא דעל מלות ומרורים
יאכלוהו, וא"כ כיון שגם בכל הקדשים נוהג דין זה,
בע"כ שצק"פ נאמר דין מיוחד באכילה על השובע
יותר משאר קדשים, דצק"פ החיוצ על השובע מחייב
לאכלו לאחר קדשים ועל השובע של קדשים, וע"כ דין

אכילת ק"פ הוא לאחר הקדשים, דבזה מקיים את
החיוצ המיוחד דעל השובע בק"פ לאכלו על השובע
של קדשים, ויעוין ברמב"ם צפ"ח מהל' חמץ ומלה
הל' ו - ז, שהסדר צליל פסח לאכול מלה ומרור
בתחילה ואח"כ מצטרף חגיגת י"ד ואח"כ אוכל
מהק"פ, והנה מה שמקדים מלה ומרור לחגיגת י"ד
הלא זהו משום הדין בכל הקדשים לאכלם על
השובע, ומ"מ את הק"פ אוכל צסוף, כי צק"פ יש דין
מיוחד לאכלו על השובע של קדשים, וזהו שכתב
הרמב"ם (צפ"ח מהל' ק"פ הל' ג') "מלוא מן המוצר
לאכול צטרף הפסח אכילת שובע, לפיכך אם הקריב
שלמי חגיגה צארצעה עשר אוכל מהן תחילה ואח"כ
אוכל מצטרף הפסח", והיינו כמש"נ דדין על השובע
צק"פ הוא לאכלו לאחר השובע של קדשים. [וע"ע
צחי' הגר"ח על הש"ס (צנדמ"ח עמ' י"א) צמש"כ
בזה].

ג שם ער. ד טור בשם הירושלמי.

שנראה פאכל קדשים בחוץ. (ד) ואם היה מחתך או שחסר ממנו אבר (ה) או שלק בו אבר והוא מחבר, הרי זה מתר במקום שנהגו: הגה ולא יאכל ולא ישתה הרבה יותר מדאי, שלא יאכל האפיקומן על (ו) אכילה גסה או ישתכר (ז) ויישן מיד (מהרי"ל): ב. (ח) אפלו בשר עגל ועוף, כל דבר (ט) שטעון שחיטה, אסור לאכל צלי (י) במקום שנהגו שלא לאכל צלי: הגה נוהגים בקצת מקומות לאכל בסעודה ביצים, זכר לאבלות, (יא) ונראה לי הטעם משום (יב) שליל תשעה באב נקבע כליל פסח, ועוד, זכר לחרבן, (יג) שהיו מקריבין קרבן פסח. ויש נוהגין שלא לאכל שום טבול בלילה (יד) רק שני טבולים שעושים בסדר (מהרי"ל):

תעז דיני אכילת האפיקומן. ובו ב' סעיפים:

א. לאחר גמר כל הסעודה אוכלים ממצה השמורה תחת המפה ^ה (א) כזית (ב) כל אחד, זכר לפסח הנאכל (ג) על השבע. (ד) ויאכלנו בהסבה (ה) ולא יברך עליו. (ו) ^[א*] ויהא זהיר לאכלו קדם ^א הרי"ף והרא"ש בסוף פרק ערבי פסחים רמב"ם. ב צינתיו לעיל בסימן תעב ס"ז. ג ממצה דרבא אלקא דר' אלעזר בן עזריה קכ וכתב הרא"ש שכן להחמיר וש"פ.

שערי תשובה

(א) ויהא זהיר לאכלו קדם חצות. ועין שו"ת בית יהודה במי שישן בערב פסח שנת הצהרים וקלם לו חלום שצריך להתענות כו', והבאתי דבריו לעיל סימן רפח, ועין בדגול מרבקה שדעתו שמי שארע לו אנס שלא יכול לאכל פרוסת המוציא עד חצות לא יברך על אכילת מצה דפסק ברכות להקל, ואם החשיף לו עד סמוך לחצות יקדש וישתה כוס ראשון וישל ^א כזית. והסכמת האחרונים דלכתחלה יש לאכל כשעור שני זיתים אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עמו, ולכל הפחות לא ימעט מכזית. וכתב הרוקח אל יהיה לו

משנה ברורה

(ד) ואם היה מחתך או שחסר וכו'. רוצה לומר, שצלה אותו כשהוא מחתך, או אפלו כשהוא מחבר, אלא שנחתך ממנו אבר אחד קדם הצליה, ובשעת צליה הניחו אצלו ^א וצלאו ביחד: (ה) או שלק וכו' והוא מחבר. רוצה לומר, ואחר כך צלהו כלו כאחד, הואיל ואינו דומה לצלית הפסח הרי זה מתר בכל זה: (ו) אכילה גסה. דהינו שאינו מתאוה כלל לאכל, שאז ^א אינו עושה מצוה מן המבחר, שאף שאפיקומן הוא זכר לפסח, והפסח נאכל על השבע

דהינו שהוא שבע כבר, ולכן אוכלין האפיקומן אחר גמר הסעודה, כמו שיתבאר בסימן תעז, מפל מקום צריך שיהא לו קצת תאוה לאכל, ואם לאו אין זה מן המבחר. ואם שבע כל כך עד שנפשו קצה באכילה מרב שבע, אף שדוחק עצמו לאכל ^א אינו יוצא ידי חובתו כלל במצוה זו, שאכילה גסה כזו אינה נקראת אכילה כלל. כתבו הפוסקים, אל יהיה אכילת אפיקומן עליו לטרח, דעל ידי זה אין מתקנים המצוה מן המבחר: (ז) ויישן מיד. ותניא בתוספתא ^א חייב אדם לעסוק בהלכות פסח כל הלילה: ב. (ח) אפלו בשר עגל ועוף. רוצה לומר, אף שאין הפסח בא מהם, מפל מקום אסור לאכלו צלי, לפי שהעולם יטעו בין צלי לצלי ויכאו להתיר גם בשר צלוי מפקשים ועזים: (ט) שטעון שחיטה. לאפוקי ^א דגים וביצים מתר לאכלם צלויים בכל מקום, לפי שאין דומין כלל לבשר ולא יטעו בהם. ואפלו הביצה שפניחים על הקערה מתר על ידי צלי ולאכלה [ש"ז]: (י) במקום שנהגו שלא וכו'. אבל במקום שנהגו לאכל צלי, מתר לאכל ^א אפלו עגל שצלויו כלו כאחד, דאין הפסח בא ממנו: (יא) ונראה לי הטעם וכו'. והגר"א כתב עוד טעם, מפני שהביצה הוא זכר לחגיגה וכמבאר לעיל בסימן תעג סעיף ד, ועל כן צריך לאכלו גם כן, ומה שאין אוכלין הירוע, לפי שעושין אותו צלי, כמו שכתוב בסימן תעג, ואין אוכלין צלי, ויוצאין באפיקומן שאוכלין, עד כאן דבריו, ולפי זה נראה, דיהדר לאכל גם כליל ראשון אותה ביצה שעל הקערה, ושאר ביצים שאוכלין הוא משום שנשתרבה המנהג: (יב) שליל תשעה באב נקבע וכו'. פרוש כמו שחל יום ראשון של פסח יהיה לעולם באותו יום תשעה באב, וכמבאר לעיל בסימן תכח עין שם: (יג) שהיו מקריבין. ומתאבלין על זה, ולפי טעם זה שיף המנהג גם ביום השני [חק יעקב], וכן הוא גם כן לטעם הגר"א הנ"ל, ומפל מקום צריך לידע שלכל הטעמים הביצים שאוכלין בתוך הסעודה ^א הוא רק זכר בעלמא, ודלא כהמוזן שחושבים זה למצוה ומחמת זה ממלאים כרסם עד שאוכלין אפיקומן על אכילה גסה, ולכן צריך אדם לידע בנפשו [חיי אדם]: (יד) רק שני טבולין. ומה שטבולין גם המרור שעל הפריכה בחרסת, אין זה טבול שלישי שהוא רק משום ספק בלבד [ש"ז בסימן תעה]:

תעז א. (א) כזית. ולכתחלה טוב ^א שיקח שני זיתים אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עמו: (ב) כל אחד. ואף ^א נשים חייבות בזה: (ג) על השבע. ועין לעיל בסימן תעז סעיף א בהג"ה ובמה שכתבנו שם במשנה ברורה: (ד) ויאכלנו בהסבה. וכדיעבד אם שכח ואכלו בלא הסבה ^א אין צריך לחזור ולאכל ^א אם קשה עליו האכילה: (ה) ולא יברך עליו. שהוא רק לזכר, וכו"ל. כתב של"ה ^א ראיתי מפני צליה שהיו מנשקין המצות והמרור וכן הספה בכניסתו וביציאתו, וכן ארבעה מינים שפולחב, והפל לחבוב המצוה, ואשרי מי שעובד ה' בשמחה: (ו) ויהא זהיר וכו'. שכיון שהוא זכר לפסח צריך לאכלו בזמן פסח, והפסח אינו נאכל אלא עד חצות. וכל שכן

שער הציזון

ד. גמרא: ה. פוסקים: ו. מגן אברהם ושאר אחרונים: ז. מבאר הגר"א: ח. פוסקים: ט. תוספתא ביצה פרק ב, והובא גם בירושלמי: י. ובפרט לפי טעם הגר"א הוא רק לביצה אחת שמנח על הקערה:

תעז א. א. אחרונים: ב. כנ"ל בסימן תעב סעיף יד: ג. פרי חדש שסמך בדיעבד על דעת הרמב"ם, עין שם: ד. שמדעת רש"י ורשב"ם משמע דבאפיקומן יוצאין עצם המצוה